స్త్రీపునర్వివాహవిషయకోపన్యాసము

By

K. VEERESA LINGAM

66

-7-1879

స్త్రీపునర్వివాహ విషయకోపన్యాసము

అస్మద్దేశీయులారా :

ఈదినమున నేనుపన్యసింపఁబూనిన విషయము మీకు వినుటకును నాకు చెప్పుటకునుకూడ నెంతమాత్రమును సహ్యము కానిదే. ఈవిషయము వినుటకు మీ కెంతభారముగా నుండునో చెప్పుటకు నాకును నంత భారముగానే యుండును. కాని యీపని మనకెంత సంతాపకర మయిన దయినను మనప్రయత్నమువలన దురంతమైన మానుషసంతాపము కొంతవఱకైనను తొలఁగవచ్చునన్న యాశ కనఁబడుచున్నంతవఱకును మన మీవిషయమున కొంచెమయినను విముఖులము కాఁగూడదు. మన మీలోకములో జన్మమెత్తినది న్యాయపక్షము నవలంబించి కొంచెముగానో గొప్పగానో యన్యాయముతో ప్రతిదినమును పోరాడుచు సాధ్యమైనంతవఱకు న్యాయమును సేవించి సుఖాభివృద్ధి చేయుటకొఱకే. అన్యాయ మెంతకాలమునుండి నిరంతరాయముగా సాగుచున్నను, ఒకానొకప్పుడది యెంతప్రబలముగా కనఁబడినను, ప్రముఖులెంతమంది దానిని చేపట్టియున్నను, న్యాయమునకంటె నన్యాయమున కెక్కువశక్తి వచ్చునని మాత్రము మీరు స్వప్నావస్థయందును నమ్మఁబోకుఁడు. న్యాయస్వరూపుఁడైన సృష్టికర్తయే యొకఁడుండి యతఁడే యీలోకవృత్తమును నడిపించుచు పరిపాలించు చున్నంతవఱకు భూమిమీఁద న్యాయమున కట్టిదుర్గతి యొకప్పుడును పట్టనేరదు. లోకములో నన్యాయమెప్పుడు ప్రబలి యున్నతస్థితిని పొంది దుస్సహమగునో యప్పుడే మానవకోటియందు దానిని నిర్మూలింపవలెనన్న బుద్ధి యుదయించి తదనుకూలమైన

యుత్సాహమును రోషమును సాహసమును ధైర్యమును పూనికయు పుట్టి దాని వినాశమున కెంతో సులభముగా దారి యేర్పడును. అన్యాయము ప్రత్యక్షముగా తలయెత్తి న్యాయము నడఁగఁద్రొక్కుటకై సిద్ధపడినప్పు డన్యాయముమీఁద ధ్వజమెత్తి దానిని రూపుమాపుటకై ప్రయత్నింపనివారు కేవల వివేకశూన్యులు తప్ప మఱియెవ్వరుందురు? అధర్మముతో పోరాడి విజయమునొంది న్యాయమును ప్రతిష్ఠాపించుటకై కత్తులు, కటారులు, ధనము, బలము మొదలయిన దుస్సాధ్యములగు దుర్బలసాధనము లేవియు నక్కఱలేదు; సత్యము, కారుణ్యము, ఉత్సాహము, సాహసము మొదలయిన సర్వజన సాధ్యములగు నమోఘసాధనములతోనే యెంతపనినైనను చేయవచ్చును. కాఁబట్టి ప్రపంచములో ధర్మబలముతో సమానమైనబలము మఱియొకటి యేదియు లేదు. దేహబలము లేకపోయినను మనుష్యబలము లేకపోయినను, సాధనబలము లేకపోయినను, మఱియేబలము లేకపోయినను, ధర్మబల మొక్కటి మాత్ర ముండెనా యెంతటి యసాధ్యకార్యములనైనను దుర్బలురు సహిత మొక్కనిమిషములో సాధ్యములను జేసికోవచ్చును; అదియొక్కటి లేకపోయెనా ప్రబలులు సహిత మెంతకాలమో కృషిచేసియు నొక్క యల్పకార్యమును సాధింపలేకపోవుదురు. ధర్మబలమున్నవానికే దైవబలమును మనోబలమును సమస్తబలములును కలుగును. కాఁబట్టి యెల్లవారును ముందుగా సమస్తమునకును ధర్మబలమునే సహాయపఱుచుకొనుటకై ప్రయత్నింపవలయును. ధర్మబలము తోడుపడినయెడల మనహృదయములనుండి వెలువడుమాటలే మహామంత్రములై విరోధులనైనను వశ్యులనుగాఁ జేయును; మనయాలోచనయందే యపూర్వ దద్భుతమైన సమ్మోహనశక్తి పుట్టును. కాఁబట్టి ప్రత్యేకముగా మాటలును తలం

పులునుకూడ వ్యర్థములు కావని యెఱిఁగి మన మొకవేళ వేఱువిధముగా తోడుపడలేకపోయినను వాఙ్మనఃక్రియలచేతనైనను మంచి పని కెప్పుడును తోడుపడుచుండవలయును. లోకాపాయకరములైన యాచారములవిషయమై యాలోచించి ప్రసంగించుటవలనను కొంత యక్రమ మడఁగి ధర్మము వర్ధిల్లి లోకోపకారము కలుగుటకు శీఘ్రముగా మార్గమేర్పడవచ్చును. గనుక నేనిప్పుడు చెప్పఁదలఁచుకొన్న వాక్యములను శ్రద్ధవహించి విని విన్నదానిని సావకాశముగా నాలోచించి యాలోచించినదాని నితరులతో చర్చించుటచేతనైనను మీరందఱును సత్కార్యవ్యాపనమునకు తోడుపడుదురని దృఢముగా నమ్ముచున్నాను.

భగవంతుఁడు దయాధర్మస్వరూపుఁడనియు, ఆతని సృష్టిలోని సమస్తప్రాణులును స్వభావముచే నెప్పుడును సుఖముచే యనుభవించుచుండుననియు అందుచేత సామాన్యముగా నెల్లజంతువులును సుఖమనుభవింపవలయుననియే భగవన్మత మనియు, సమస్తమతముల వారును సమస్తదేశములవారును నిర్వివాదముగా నంగీకరించి యున్న పరమసిద్ధాంతాంశమేకదా? లోకములో సమస్తజీవరాసులును నైసర్గికముగా సదా సుఖమే యనుభవించుచుండుటయు, వానికెప్పుడయిన దుఃఖము సంప్రాప్తమైనయెడల నది యశ్రద్ధచేతఁగాని యజ్ఞానముచేతఁగాని భగవదుద్దేశము నతిక్రమించి ప్రవర్తించుటవలననో పరుల యక్రమమువలననో యాగంతుకముగా వచ్చుచుండుటయు నెల్లవారును కొంచెము విమర్శించినచో ననుభవముచేతకూడ నెఱుఁగవచ్చును. ఆయావస్తువుల తత్త్వమునెఱిఁగి క్రమముగా నుపయోగించుకొన్నచో సృష్టిలోని గణనాతీతములైన సమస్తపదార్థములు నేదో యొకవిధముగా మనసుఖసంతోషాదులకే తోడుపడుచున్న యంశము

వివేకము కలవారి కెవరికి తెలియకుండును? సృష్టిమర్యాదనుబట్టియు దానివలనఁ దెలిసికోఁదగినంతవఱకు భగవత్స్వభావమును బట్టియు విచారింపఁగా భగవచ్ఛాసన మెప్పుడును ప్రజాసుఖమునకే యనుకూలముగా నుండుననియు ప్రజాసౌఖ్యమునకు ప్రతికూలముగా నుండు కట్టుపాటులన్నియు భగవన్మత విరుద్ధములయి పాపైకమూలములయి యుండుననియు మందమతి సహితము సులభముగా తెలిసికోవచ్చును. కాఁబట్టి లోకములో కొందఱెప్పుడును దుఃఖపడుచు నుండవలెననియే భగవదిచ్ఛయనియు ధర్మమనియు బోధించువారు కేవల వంచకులనియు భగవత్సంకల్ప మాప్రకారముగా నుండుననుట యపచారమనియు దైవదూషణమనియు జ్ఞానలేశము గలవారందఱును తెలిసికోవలెను. ఎప్పుడును బహుజన సుఖదాయకమయిన కార్యమే పుణ్యకార్యము; బహుజన దుఃఖకరమయిన కార్యమే పాపకార్యము. పుణ్యపాపనిర్ణయము చేయుటకు లోకములో నింతకంటె మంచి సాధనము మఱియొకటిలేదు. అందుచేతనే మనపెద్దలు చక్కఁగా విచారించి,-

శ్లో॥ శ్లోకార్ధేన ప్రవక్ష్యామి యదుక్తం గ్రంథకోటిభిః।
పరోపకారః పుణ్యాయ పాపాయ పరపీడనమ్ ॥

అని పరోపకారమే పుణ్యమును పరపీడనమే పాపము నన్న సర్వశాస్త్ర సారాంశమయిన పరమార్థమును రెండుమాటలతో చెప్పియున్నారు. కాఁబట్టి సమస్తకార్యములయందును మన మీయమూల్యమయిన యుత్తమవాక్యమును మూలసూత్రముగా గ్రహించి శిరసావహించుకొని నడవవలయును. ఈశ్వరేచ్ఛానుసారముగా ప్రవర్తించుచు దయానిధియయిన యాయన యనుగ్రహమునకు పాత్రులమయి యిహపరలోకసుఖములను పొంది యానందింపఁ దలఁచుకొన్న పక్ష

మున మనము చేయవలసిన ప్రయత్నములన్నియు జనసామాన్యము నకు సుఖాభివృద్ధి యగుటకును దుఃఖము తగ్గుటకును ననుకూలమయి నవిగా నుండవలెను; కాఁబట్టి మనమేరాజశాసనమును విధించినను, ఏకులధర్మమును నిర్ణయించినను, ఏమతనియమమును జేసినను, అవి యెప్పుడును సాధ్యమయినంత యధికసంఖ్యాకుల కధికసుఖము కలుగఁ జేయుట కనుకూలపడునట్లుగా నుండవలయును. అట్లుండక యవి ప్రత్యేకముగా నొక్క తెగవారి మేలునకే యనుకూలముగా నుండి, ఇతరుల కందుమూలమున బాధ కలుగుచున్న పక్షమున, ఆయేర్పాటు లెన్నటికిని భగవదిచ్ఛానుసారములు కానేరవనియు నవి క్రూర మయిన పిశాచముయొక్క ప్రేరణమువలన చేయఁబడినవనియు రూఢిగా నమ్మవచ్చును. లోకవృత్తమునందు మన కితరులతోడి సంబంధ మని వార్యము గనుక పరస్పరసాహాయ్యములేక మనకీలోకములో నిజ మయిన సౌఖ్యమే లేదు. ఇతరులు సుఖించునప్పుడే మనమును సుఖ పడుదుము. అందఱును స్వప్రయోజనపరులయి ప్రతిపురుషుఁడును పరులసుఖమును విచారింపక యొక్క తనసౌఖ్యము నిమిత్తమే పాటు పడెడుపక్షమున లోకములో నెవ్వరికిని సుఖముకలుగక మనమంద ఱమును మృగములకంటె హీనులముగా నుందుము. స్వప్రయోజన పరత్వము నెంతవఱకు విడిచిపెట్టి లోకోపకారము నిమిత్తమయి జను లెంత పాటుపడుదురో వారిస్థితి యంత యుత్కృష్టదశను పొంది వారంత సుఖాధిక్యమును పొందుచుందురు. కాఁబట్టి సుఖమనఁగా జన సామాన్యముయొక్క సుఖమేకాని యొకజాతివారియొక్కగాని తెగవారి యొక్కగాని సుఖమెన్నటికిని కాదు. మనము ముఖ్యముగా జన సామాన్యముయొక్క సుఖమునిమిత్తమై పాటుపడినప్పుడే లోకమున కంతకును సుఖము కలుగును. లోకసుఖము నిమిత్తమయి చూచునప్పు

డెవ్వరికిని సాధ్యమయినంతవఱకు నిష్కారణముగా బాధ కలుగకుండునట్లు చూడవలయును. ఒకవేళ కొందఱికి నష్టము కలుగకుండ జనసామాన్యముయొక్క సుఖాభివృద్ధికి తగిన యేర్పాటేదియైనను చేయ శక్యముకాకపోయినయెడల నేవిధముగాఁ జేసిన నత్యల్పసంఖ్యాకుల కత్యల్పబాధ కలిగి బహుజనసుఖావహమగునో యావిధముగా దానిని చేయవలెను. మన మొకకార్యముయొక్క యోగ్యతాయోగ్యతలను విచారించునప్పుడు భగవత్సమ్మతమయిన యీ ధర్మమును దృఢముగా మనసునందు నిలుపుకొనవలెను.

మనుష్యులకు మృగాదులకులేని యుక్తాయుక్తవివేక మొకటి యధికముగా నున్నది. ఆవివేకమును భగవంతుఁడు వారికి ప్రసాదించినందుకు ఫలముగా వారొకకార్యమును చేయునప్పుడు దేశకాలపాత్రాదులను విమర్శించి యయుక్తమును విడిచి యుక్తమయిన దానినే చేయవలసినవారగుచున్నారు; అందుచేత మృగాదులవలెఁ గాక మనుష్యుల యాచారవ్యవహారాదులు కాలానుగుణముగా మాఱుచుండుట యనివార్యమయి యున్నది. జనులు విమర్శకులయి భగవంతుఁడు తమకు దయచేసిన యుచితానుచితజ్ఞానమును సార్థకపఱుచుకొనుచు దేశకాలస్థితినిబట్టి చక్కగా నాలోచించి దేశక్షేమకరములయిన మార్పులను నిశ్శంకముగా చేసికొనుచు వచ్చినచో వారు క్రమక్రమముగా మహోన్నతదశకువచ్చి నాగరికాగ్రగణ్యులై యుక్తప్రవర్తనముచేత దేవతాతుల్యులగుదురు; అట్లుగాక యీశ్వరోద్దేశమునకు వ్యతిరిక్తముగా జను లవిమర్శకులై తమవివేకము నంతను పదటఁగలిపి దేశకాలానుగుణముగా ప్రజాక్షేమకరములైనమార్పులను చేసికొనక పూర్వ మాచరింపఁబడినదే మంచిదని కూరుచున్నపక్షమున నభివృద్ధి యన్నమాటలేక జను లంతకంతకు

మూఢులయి హీనదశను పొంది కడపట మృగప్రాయు లగుదురు. ప్రకృతిధర్మమునుబట్టి మన ముద్దేశించినను ఉద్దేశింపకపోయినుగూడ మనయాచారాదులలో మనకు తెలియకయే యేదో యొకవిధముగా మార్పు కలుగుచునే యుండును; ఒక్క మృగాదులుమాత్రమే యెప్పుడును మార్పులేకుండ నుండునవి. మనుష్యులలో మార్పు కలుగకుండుట యసాధ్యము; విమర్శ లేనిచో కలిగెడు మార్పు మాత్రము సాధారణముగా సుఖప్రదమయినదిగా నుండదు. విమర్శలేకయే కార్యములను జేయుచు వచ్చినచో మనకాచారమే పరమదైవతమయి యుచితానుచిత వివేకమును మన మనసులనుండి దూరముగా పాఱఁదోలి తుదకు మానుషధర్మమే మనలను విడిచిపోవునట్లు చేయును. అప్పుడు మనము దురాచారభూతమునకు సంపూర్ణ దాసులమయి దయాదాక్షిణ్యాదులను వదలివేసి యది నడిపించినట్లెల్ల గ్రుడ్డివారివలె కన్నులు మూసికొని నడుచుచు వివేకము మనలను వదలుటచేత విపరీతబుద్ధి కలవారమయి, మంచిని చెడ్డగాను చెడ్డను మంచిగాను భావించుకొనుచు పాపభీతి యెఱుఁగక యెంతటి క్రూరకృత్యమున కయినను వెనుకతీయనివారమగుదుము. మనలోని రాజపుత్రులు వివాహముల యందలి యతివ్యయమును మాని సుఖింపవలసినపనికి మాఱుగా వివేక రహితులయి ధనాభావముచేత తమకడుపునపుట్టిన స్త్రీశిశువులనే కరుణమాలి వధించెడి కిరాతవృత్తిని పూనఁగలుగుటయు, పలువురు సత్యమయిన యీశ్వరుని మఱచిపోయి కాళికాశక్తి మొదలయిన పేళ్ళు పెట్టిన రాతిబొమ్మలకు తృప్తికలుగునని దయాశూన్యులయి తమతోడి మానవులను కొన్నిసమయములయందు తాము కన్నబిడ్డలను కూడ బలవంతముగా బలిపెట్టు ఘోరరాక్షసకృత్యమును వహింపఁ

గలుగుటయు, కొందఱు పుణ్యము వచ్చుననియు పాపనివారణ మగు ననియు భ్రమపడి ప్రేమానుబంధమును తెగఁగోసి తమగర్భమున జనించిన శిశువులను గొనిపోయి మొసళ్ళకాహారముగా గంగాగర్భమున పాఱవేయు ప్రత్యక్షపాపకార్యమున కొడిగట్టఁగలుగుటయు, ఆచారపిశాచప్రభావమువలననేకదా? మన మీఁదినమునఁ బ్రసంగింపఁ బోయెడు దయనీయలయిన బాలవితంతువుల దరిలేని మరణాంతదుర్దశలు చూచి మనవారిమనసులు కరఁగకుండుటయు, ఆయనాథయువతుల వచింపరాని సురవస్థలను వారించుటకయి చేసెడి పరోపకారపరాయణుల యుత్తమప్రయత్నములకు మనవారింతమంది విరోధులయి నానావిధముల ప్రతిబంధములను విఘ్నములను కల్పించి కార్యవిఘాతము చేయఁ జూచుచుండుటయుకూడ నాచారపిశాచావేశబలమువలన కలిగిన వికారముచేత వివేకముచెడి తమ్ముఁదా మెఱుఁగనేరని యవస్థలో నుండుటచేతనేకదా? ఓక్రూరాచారపిశాచమా! నీపేరు తలఁపునఁ బాఱినంతమాత్రమున నాదేహమిప్పుడు కంపమెత్తి నీమీఁద పట్టరానికోపము వచ్చుచున్నది. ఓపాపపుదురాచారమా! లోకములోని సమస్తదేశములకును శిరోభూషణమయి సకలదేశములవారి గౌరవమునకును పాత్రమయియుండిన మా భరతఖండమునందు దొంగవలె నెప్పుడో యేలాగుననో మెల్లగాఁబ్రవేశించి యెవ్వరును కనిపెట్టకుండ క్రమక్రమముగా ప్రబలి యందఱికన్నులను గప్పి ద్రోహివయి కొంతకాలమున కీశ్వరుని ధర్మాధికారమునే నీవాక్రమించుకొని స్థిరపడి యమాయికు లయిన యస్మద్దేశీయులను మోహపఱిచి వశ్యులను జేసికొని నీదుష్ప్రభుత్వము నెల్లయెడలను స్థాపించి వారిమీఁద నిరంకుశాధికారమును చెల్లించుచు వివేకము చెఱిచి యనుదినము నొందఱిచే నెన్నిదుష్కార్యములను చేయించుచున్నావు!

నీవు వచ్చిచేరి యుక్తాయుక్తవివేకమును మావారల హృదయపీఠముల నుండి తఱిమివేసినావు; సమస్తసుగుణముక్తావళికిని నాయకమణియైన కారుణ్యమును హృదయపేటిక చేరకుండ రూపుమాపినావు; సుఖవృక్షమునకు పాదుగానున్న దేశాభిమానమును హృదయక్షేత్రముల నుండి వేళ్ళతో పెల్లగించివేసి యాస్థానమున సత్యజ్ఞానదయాదాక్షిణ్యవివేకాదులకు విఱుగుడుమందుగానుండు దురభిమానవిషవృక్షములను దట్టముగా నాటినావు. నీవువచ్చి యాశ్రయించి నీప్రభుత్వము బలపడిన పాపముచేతనేకదా విద్యావివేకాదులయం దనన్యసాధారణ మహిమ నొందియుండి యితరదేశముల హీనదశనుజూచి పరితాపపడుచుండిన మాహిందూదేశమునకు పూర్వపు మహోన్నతస్థితి యంతయు కాలక్రమమున మూలపట్టి విద్యావివేకాదులయందు దినదినాభివృద్ధి నొందుచున్న యాయన్యదేశములే తన యిప్పటిహీనదశను జూచి పరితాపపడవలసిన దుర్గతి పట్టివలసివచ్చినది! నీయధికారప్రాబల్యము ముదిరినదోషముననేకదా లేశమైన నభివృద్ధి కవకాశములేక సకలదేశముల గౌరవమునకును పాత్రమై యుండిన యీ భరతఖండము నానాటికి క్షీణదశనుపొంది యిప్పుడితరదేశముల పరిహాసమునకు పాత్రము కావలసినదగుచున్నది! నీకు గురుత్వము సంప్రాప్తమైన దుర్యోగముచేతనేకదా నాప్రాణతుల్యమైన యీయార్యావర్తదేశము నిజమయిన తనసుగుణసంపదనంతను పోఁగొట్టుకొని కేవల బాహ్యవేషధారణముతోనే తృప్తివహింపవలసినదైనది! సకలశాస్త్రములకును కళలకును సద్గుణములకును సద్వర్తనమునకును నాటపట్టయి యుండిన యీ నాజన్మదేశముయొక్క పూర్వావస్థను తలఁచుకొన్నకొలఁదిని నీమీఁదికోపమును దేశముయొక్క యిప్పటి దుస్థితిని గూర్చి సంతాపమును పెరుగుచున్నవి. మాప్రియదేశముయొక్క

యనర్థమున కెల్లను మూలమువైన యో యాచారపిశాచమా! నీవే యిప్పుడు క్షణకాలము రూపముదాల్చి నాయెదుట నిలువఁబడితివా, హత్యచేసిన పాపము వచ్చినను చేతులకసిదీఱ నిన్నొక్కసారిగా మెడ నులిపి చంపివేసి, ఈదేశమును పట్టుకొనిన పీడను నేఁటితో వదల్చి ఋణ విముక్తుఁడనై కృతార్థుఁడ నగుదును. నిన్నేలాగుననైన రూపు మాపి దేశమును మరల నెప్పటిప్రకారముగా నీశ్వరశాసనమున కొప్పింపఁ గలిగినప్పుడుగదా నాకు కోపశాంతి కలుగును! మాననీయు లగు హిందూమహాజనులారా! ఆచారపిశాచము మనల నీప్రకార ముగా దారితప్పించి తప్పుత్రోవను బెట్టి ప్రతినిమిషమును మన యభి వృద్ధిమార్గమున కడ్డముగా కంటకప్రాయములగు ప్రతిబంధశతము లను కల్పించి బహుకాలమునుండి తరతరమును బాధించుచుండఁగా, తెలిసి మన మింకను నెంతకాలము పౌరుషము విడిచి భగవదాజ్ఞా రూపమయిన శాస్త్రదేవతాధికారమును తానక్రమముగా నాక్ర మించుకొని మనలను బుద్ధిహీనులనుజేసి మనమీఁద నెక్కి త్రొక్కు చున్న యాచారమను ద్రోహికి పరమభృత్యులమై కన్నులు మూసి కొని హైన్యముతో దాస్యముచేయుచు మనమేలునైనను విచారిం పక యజ్ఞానాంధకారమునఁబడి యుందము? ఎఱిఁగియెఱిఁగి లేశ మైనను పూజార్హతలేని యీద్రోహిని కాళ్ళను చేతులను కట్టుకొని యారాధించుచు మనయభివృద్ధినికూడ నిరాకరించి వేరుపురుగువలె పైకి తెలియకుండ లోలోపలనే మనసౌఖ్యవృక్షమును మూలముతో ఛేదింపఁ బాటుపడుచున్న యీతని క్రౌర్యముయొక్క దుష్ఫలములను పలుమాఱు ననుభవించుచుండియు తెగువలేక యెంతకాలము పూజార్హమైన శాస్త్రదేవతనుకూడ నీక్రూరునకు దాసినిజేసి సమర్పించి యశక్తులమై యుందము? ఇప్పుడిప్పుడు వివేకమాంత్రికుఁడు కాల

మహిమచేత మనహృదయభవనములయందు ప్రవేశించి మోహాతమ మును క్రమక్రమముగా చెదరఁగొట్టుచున్నాఁడు. కనుక వెనుకటి వారివలె మన మిప్పుడు దురాచారగ్రహముయొక్క సమ్మోహన మంత్రప్రభావముచేత పూర్ణముగా కట్టుపడి యుండలేదు. మన మాచారమునకు సేవ చేయవలసినపని లేదనియు, మనకు భగవంతుఁ డొక్కఁడే సర్వాధికారియనియు స్పష్టముగా తెలిసియున్నాము. కాఁబట్టి, సోదరులారా! మన మింతటనైనను తెలివితెచ్చుకొని మాంద్యమునుండి లేచి దేవకార్యవిషయమై వీరభటులవలె నడుములు కట్టుకొని నిలువఁబడి యీశ్వరాధికారము నపహరించి యేలుచున్న యీయాచారనామకద్రోహిని బలవంతముగా సింహాసనమునుండి పడ నీడిచి యీశ్వరుని సింహాసము నీశ్వరుని కర్పించి మనము దాస్యము నుండి విముక్తులమై స్వచ్ఛందదశను పొంది యీశ్వరశాసనమును తలధరించి చేయుచు నాతనిపరిపాలనములోనుండి పూర్వకాలము నందు మనదేశము నలంకరించిన మనుగౌతమాది కీర్తిశరీరుల సంతతి వారమని చెప్పుకొనుట కర్హులమగుటకు ప్రయత్నింతము లెండి.

ఆచారపిశాచమును హృదయపీఠములనుండి పాఱఁదోలి వివేకమును స్థాపించి యీశ్వరాజ్ఞానుసారముగా ప్రవర్తించుచు మనము సుఖపడి యితరులను సుఖింపఁజేయుటకై కేవల ప్రమాణబద్ధులము కాక కార్యసమయములయందు విషయవిచారము కూడ చేసి సాధక బాధకముల నాలోచించి తేలిన సిద్ధాంతాంశము నవలంబించుచుండ వలయును. నిష్పాక్షికబుద్ధితో చేయు తత్త్వవిచారమును మానివేసి కేవల ప్రమాణబద్ధులమగుదుమేని క్రూరాచారములకును స్వప్రయోజనపరుల కుత్సితకల్పనలకును లోనయి మన సుఖమును లోకసుఖ

మునుగూడ చెడఁగొట్టుకొందుము. తత్త్వవిమర్శకు ప్రతిబంధకరము లయిన దురభిమానమును జయకాంక్షను దూరీకరించి లోకవిషయమును చర్చించి పరిశోధించుటకును, ఈశ్వరముఖమును జూచి సత్యమునే పరిగ్రహించుటకును కృతనిశ్చయులమయి యీ ప్రకారముగా వర్తింతుమేని మన మాచారమునకు భక్తులము కాకుండుటకును సమస్తసుఖములను పొందుటకును శక్తుల మగుదుము. కార్యాకార్య పరిశోధనము చేసి కాలానుగుణముగా దోషబాహుళ్యము గలవానిని త్యజించుచు గుణబాహుళ్యముగలవానిని భజించుచు నుండవలెను. ఏ పూర్వాచార మెంత ప్రబలముగా నున్నను ప్రమాణవచనము లెంత కట్టుదిట్టముగా నున్నను వాని నతిక్రమించి భగవంతుఁడు మన కనుగ్రహించియున్న స్వాతంత్ర్యప్రభావమునుబట్టి మనుష్యప్రకృతి మార్పుచెందక యెప్పుడును స్థిరముగా నేకరీతిగా నుండునది కాదు గనుక మనకు తెలియకయే మన యాచారాదులలో మార్పులు గలుగుచు విమర్శతో చేయఁబడినవి కాకపోవుటచే తఱుచుగా నవి చెడుగునకే కారణమగుచు నల్లేర్పడిన దురాచారములు కాలమహిమ చేత కొంతకాలమునకు సదాచారముగానే తోఁచి లోకములో చెడుగభివృద్ధి చెందును. అప్పు డావిషయమున విమర్శన యారంభమయినచో దాని నవలంబించినవారికి దురభిమానము తోడుపడి వివేకమును కప్పివేయుఁగా వారు తమ యాచారమే సదాచారమనియు, అదియే సృష్ట్యాదినుండియు వచ్చుచున్నదనియు, అదియే శాస్త్రసమ్మతమనియు, పట్టుపట్టి వాదించి జయకాంక్షతో పోరాడి సత్యగ్రహణమునం దాదరములేక శాస్త్రముల నాచారానుగుణముగా నర్థముచేయ పాటుపడుచు లోకమునకు మితిమీఱిన హాని నాపాదింతురు. ఎంత నష్టకరమయిన దురాచారమయినను కొంతకాలమునుండి వచ్చుచున్న పక్ష

మున సదాచారముగానే కనఁబడునని చూపుటకయి పయిని చెప్పిన రెండుమూడునిదర్శనములే చాలును గనుక నింక నిక్కడ లక్ష్య బాహుళ్య మక్కఱలేదు. లోకములో మన కంతకంతకును విద్యాబుద్ధులలో నభివృద్ధి నొందుచుండుటయును, అభివృద్ధికి తగినట్టుగా నాయాకాలములయందు మార్పులు కలుగుచుండుటయు ఆమార్పులు దేశక్షేమకరములుగా నుండవలయుటయు, భగవదుద్దేశమే గనుకను, విషయవిచారము లేక యోగ్యమైన మార్పులు కలుగుట సంభవింపదు గనుకను, మన మిది పూర్వాచారమా కాదా యను విచారము మాని యిది లాభకరమయినదా నష్టకరమయినదా ప్రస్తుతస్థితి కనుకూలమయినదా ప్రతికూలమయినదా యని విచారించుచు కాలమునకు తగిన లాభకరములయిన మంచిమార్పుల నెప్పుడును చేసికొనుచుండవలయును.

మౌఢ్యముచేతను స్వార్థపరత్వముచేతను చేయఁబడిన బహుజనారిష్టకరములయిన యేర్పాటులు కొన్ని యాచారప్రభావమువలన మంచివిగానే కనఁబడినను, అవి భగవదుద్దేశమునకు విరుద్ధములయినందున సర్వదేశములయందును సర్వకాలములయందును వ్యాపింపక యెప్పుడో యొకప్పుడు నశింపఁదగియుండును. ఎంతకాలమునుండి వచ్చుచున్న యాచారమయినను మానుషస్వభావమును బొత్తిగా చంపివేయలేదు; నశించినదనుకొనుచున్నప్పుడుకూడ మానుషస్వభావము లోపల నడఁగియుండి యెప్పుడో మరల బయలుదేఱి కడపట విజయమునొందక మానదు. కాఁబట్టి ప్రకృతిధర్మవిరుద్ధములును నష్టకరములు నయిన మనుష్యసంకేతము లెంతకాల మాచరింపఁబడుచు వచ్చినను కడ కెప్పుడో రూపుమాయవలసినవే. అందుచేతనే

చిన్నతనములో భర్తలను పోఁగొట్టుకొన్న యబలలను పునర్వివాహము చేసికొనియ్యని ప్రకృతివిరుద్ధమయిన క్రూరాచారము లోకమం దంతటను వ్యాపింపఁగలిగినది కాదు; అన్ని కాలములయందును తల యెత్తగలిగినదియుఁ గాదు. మనలోని పామరులీయాచారము జగత్తునం దంతట ననాదిగా వచ్చుచున్నదని భ్రమించుచున్నను, నిజముచేత ప్రపంచములో షోడశభాగములోనయినను లేనట్లు కొంచెము భూగోళశాస్త్రజ్ఞానము గలవారి కందఱికిని తెలియును. ఇప్పుడీ భూమండలములో వ్యవహరింపఁబడుచున్న యైదుఖండములలో నొకఖండములోనైనను పూర్ణముగా నీయాచారము లేదు. ఆ యున్న యొక్కఖండములోనయినను బహుదేశములం దుండక యొక్క హిందూదేశమునందు మాత్రము వ్యాపించియున్నది. ఆ హిందూదేశములోనయిన నన్నిమతములవారిలోను లేక యొక్క హిందూమతావలంబకులలో మాత్రము కనఁబడుచున్నది. ఆ హిందూమతావలంబకులలో నయిన సమస్తవర్ణముల వారిలోను నుండక యొక్క యగ్రవర్ణములు మూటిలోనుమాత్రమే పొడచూపుచున్నది; ఆ మూడువర్ణముల వారిలోనైన నెల్లకాలము నుండక కలినిషేధములలో పరిగణింపఁబడి యుండుటచేత ప్రత్యేకముగా నొక్క యీ కలియుగములో మాత్రమే వచ్చినది. ఈ కలియుగములో నయినను నిరాక్షేపముగా వ్యాపింపక ప్రథమపాదములోనే బహుకాలమునుండి వివేకిలోకముచే దూషింపఁబడుచు నీవఱకే యీయాచారదుర్గము సంచలించి యడుగు కదలి యున్నది. ఇప్పుడు దేశమందంతటను వ్యాపించుచున్న విద్యాప్రభావమువలన ప్రకృతివిరుద్ధమయిన యీ దురాచార మిఁక నెంతకాలమో మొదలంట కూలక నిలువనేరదు. స్వభావవిరుద్ధమయిన యీ ఘోరాచార మెప్పుడో రూపుమాయుట యనివార్యమే యయి

ననుఁ దేశక్షేమము నపేక్షించు దేశాభిమానమానసీయుల కందఱకును దాని వినాశమును వేగిరపఱుచుటకయి వలయు ప్రయత్నముల నెల్లను జేయుట విధిగానున్నది. ప్రస్తుతాచారమును మానుఁడని మీ కుపదేశించుటకు ముందుగా దానివలన జనసంఘమున కిప్పుడు కలుగుచున్న నష్టములను దానిని మానుటవలన కలుగఁబోయెడు లాభములను మీకుఁ గొంత చూపవలసియున్నది. అవి యన్నియు రసపుష్టి గల ప్రౌఢవాక్యములతో మీహృదయములు కరఁగునట్లుగా నుపన్యసించుటకు నేను శక్తుఁడను కాకపోయినను లోకోపకారబుద్ధియు ననాథయువతుల దురవస్థయు నన్ను బహువిధములఁ బ్రేరేప నాపక్షమున నున్న సత్యబలమును నమ్ముకొని నాకు తోఁచిన సంగతులను కొన్నిటిని చెప్ప సాహసము చేయుచున్నాను.

సర్వసముఁడయిన యీశ్వరుఁడు స్త్రీపురుషభేదము లేక మనుష్యసామాన్యమంతయు నీలోకములో సాధ్యమయినంత సంపూర్ణసుఖము ననుభవించుటకే యుద్దేశించి యున్నాఁడు. ఇహలోకములో పొందఁదగిన వానిలో కామసుఖమొకటి ముఖ్యమయినది. సర్వదయాపరుఁడయిన జగదీశ్వరుఁడు పురుషులకువలెనే స్త్రీలకును క్షుత్పిపాసాదులవలెనే కామమును ప్రసాదించి యున్నందున, పురుషులుగాని స్త్రీలుగాని దానిని యుక్తరీతిని శాంతి పొందించుకొని సుఖపడవలయుననియే యీశ్వర సంకల్పముగుట స్పష్టము. కాఁబట్టి చౌర్యాదులయందు ప్రవేశింపక యుదరపోషణము చేసికొనుట యెట్లు న్యాయమో వ్యభిచారాదులయందుఁ బ్రవేశింపక కామశాంతి చేసికొనుటయు నట్లే న్యాయమగును. కామశాంతికయి యేర్పడిన న్యాయమార్గము వివాహబంధము. మన మా ధర్మమార్గము నవరోధించి మన వారినెంత నిర్బంధములో నుంచినను స్వర్గము వచ్చునన్న యాశచూపి

యెన్నిసుబోధలు చేసినను మనుష్యప్రకృతి యడఁగక యధర్మమార్గ మున నడుచునుగాని యెల్లవారికి నింద్రియనిగ్రహము కలుగనేరదు. సమస్తమును తెలిసి, సర్వసంగములును పరిత్యజించి, సంసారబంధ మును కోసివేసి, శరీరములు కృశింపఁజేసి, అడవులలో కందమూల ఫలాదులు తినుచు తలక్రిందుగా తపస్సుచేయు ఋషులవంటి మహాను భావులే యప్పుడప్పుడు కామవికారమునకు లోనయి వివేకము పోఁ గొట్టుకొని యకార్యకరణమునకు ప్రవేశించుచుండఁగా, ఉప్పును పులుసును తినుచు సంసారసుఖములలో సదా మునిఁగి తేలుచు మంచి వయసులో సుందరమందిరములయందు వసించియుండువారికి కామ మును జయించుట శక్యమగునా? శక్యము కాదు గనుకనే భర్తృహరి,

శ్లో॥ విశ్వామిత్ర పరాశర ప్రభృతయో వాతాంబు పర్ణాశనా
స్తేపి స్త్రీ ముఖపంకజం సులలితం దృష్ట్వైవ మోహంగతాః
శాల్యన్నం సఘృతం పయో దధియుతం భుంజంతి యేమానవాః
స్తేషా మింద్రియనిగ్రహో యదిభవే ద్వింధ్యఃప్లవేత్సాగరే.

అని విశ్వామిత్ర పరాశరాదులయిన వాతాంబుపర్ణాశనులు సహితము సుందరమయిన స్త్రీముఖపద్మమును జూచి మోహపరవశులగు చుండఁగా, నెయ్యి, పాలు, పెరుగు మొదలయినవానితో వరియన్నము భక్షించు మనుష్యులకే యింద్రియనిగ్రహము కలుగుపక్షమున వింధ్య పర్వతము సముద్రమునందు తేలవలసినదేయని చెప్పుచున్నాఁడు. ఋషులసంగతి యిట్లుండఁగా విద్వాంసులసంగతి చెప్పుచు మనువు,

శ్లో॥ మాత్రా స్వస్రా దుహిత్రా వా నవివిక్తాసనోభవేత్ ।
బలవా నింద్రియగ్రామో విద్వాంస మపికర్షతి॥

బలవంతమయిన యింద్రియవర్గము విద్వాంసులను సహిత మీడ్చును

గనుక తల్లితోనైనను తోడఁబుట్టినపడుచుతోనైనను కొమార్తెతో నైనను రహస్యముగా కూరుచుండఁగూడదని విధించియున్నాఁడు. తల్లి మొదలయిన వారితోనే విద్వాంసులుసహిత మొంటిగా కూరుచుండఁగూడదన్నప్పుడు మూఢులవిషయమయి చెప్పనక్కఱయే లేదు. ఆకలములు తినుచు నడవులయం దినుపగోచులు కట్టుకొని వసించు తపసులయొక్కయు, జననీజనకులను విడిచి గురుకులవాసము చేయుచు నిష్ఠతో విద్యాభ్యాసముచేయు విద్వాంసులయొక్కయు పాట్లే యిట్లుండగా నిఁక విద్యాగంధమే యెఱుఁగక యుక్తాయుక్త వివేక మంతకుముందే లేక యింద్రియసుఖానుభవమునకు నిదానములయిన సుందరమందిరములయందు సదా యౌవనవంతులయిన సుందరపురుషులమధ్యమున మెలఁగుచు నుప్పును పులుసును జిహ్వాకింపుగా తినుచు వయసులోనుండి తమ్మొక్కయింద్రియవర్గమే కాక వివిధ మాయోపాయములు పన్ను దుష్టపురుషులుకూడ కామోపభోగములకయి పురికొల్ప స్వభావచంచలలయి యనాథలగుటచే స్వేచ్ఛానుచారిణులయిన యబలలకు మనస్స్థైర్యముతో నింద్రియనిగ్రహముచేయ శక్యమగునని స్వప్నావస్థయందయినను నమ్మవచ్చునా? కాముని ధాటికు మహావిద్వాంసుల మనస్సులే గాలిలోని దీపములవలె నల్లలనాడుచుండఁగా నిఁక చెదరక నిలుచుట కబలలయిన యనాథబాలల మనసు లెంతపాటివి? మీరెంతకష్టపడి శిరోజములు తీయించి బోడితలచేసినను, ఆభరణములను తీసివేసి విరూపినిజేసినను, మూడు పూటలును భోజనము చేయనీయక కడుపుమాడ్చినను, కటికినేలను పరుండనియమించి దేహమంతయు నొవ్వఁజేసినను, మఱిమెట్టి దురవస్థల నెన్నిటిని తెచ్చిపెట్టినను, స్వభావసిద్ధముగా యువతులకు భగవంతుఁడు దయచేసిన కామమును మాత్రము మీరు తీసివేయ

శక్తులుకారుగదా? వయసులోనున్న పురుషునకు భార్య పోయినంత మాత్రముచేత కామముడుగకుండుట మగవాఁడు మరలవివాహము చేసికోవలెనని యీశ్వరేచ్ఛ యయినట్లేప్రకారముగా నూహింపఁ దగియున్నదో అదేప్రకారముగా భర్త పోయినంతమాత్రముచేత యువతికి కామము పోకుండుటయు స్త్రీపునర్వివాహముకూడ భగవన్మతమేయని తెలిసికోఁదగియుండలేదా? భగవంతునితో ప్రతిఘటించి భగవదుద్దేశమునకు విరోధముగా పనిచేసి మీరెన్నటికి కడతేఱఁ గలుగుదురు? ఈశ్వరేష్టమును వ్యతిరేకించి మీరెట్లిహపర సుఖములను పొందఁగలుగుదురు? భగవదుద్దేశమునకు వ్యతిరిక్తమయిన పనియందు ప్రవేశించుట కేవల ఘోరరాక్షసకృత్య మగును గాని లేశమయిన మానుషస్వభావమున కర్హకృత్య మగునా? ఈశ్వరుఁడు సుఖ మనుభవింప సృజించిన వారిని మనయావచ్ఛక్తిని ధారపోసి కష్టములపాలుచేయ పాటుపడుట యెంత పాపకార్యము? ఎంత క్రూరకృత్యము? ఎంత దుష్కర్మము? మనదేశములోని క్రూరాచారమునుబట్టి యీదేశపువితంతువు లనుభవింపవలసిన దుర్దశలను తలఁచుకొన్నంతమాత్రమున పగవారి మనస్సయినను కలుక్కుమనక మానదుకదా? వారిదురవస్థలు మనస్సునకు తగిలినంతమాత్రముచేత దిక్కుమాలిన పక్షుల మెడలువిఱిచి చంపెడు దయారహితులయిన కిరాతులకయినను మనస్సు దహించుకొనిపోయి జాలిపుట్టదా? అట్టి దయాశూన్యులయిన యన్యులకే యట్లు జాలికలుగుచుండఁగా మనబాలవితంతువులదుర్గతి చూచి మనకేల కొంచెమయినను కనికరము పుట్టఁగూడదు? తమవేడుకనిమిత్తమయి కడుపున పుట్టిన కన్నులు తెఱవని పసిపిల్లలకు మంగళసూత్రధారణమిషమున మెడకొక త్రాడుకట్టి, బలినిమిత్తమయి గుడికి మేఁక నీడ్చుకొని పోవునట్లాడు

వేపరొట్ట కట్టినట్టుగా చేతులకు తోరముకట్టి, వాద్యముల మ్రోతతో వివాహమని పేరుపెట్టి యదియేమో కన్యావరులకే తెలియని జాతర వంటి యొకతంతునడిపి, యిదియంతయు నేదో క్రొత్తబట్టలు కట్టుకొని పిండివంటలు తినెడి మహోత్సవమనుకొన్న సంతోషదినములు దాఁటిన తరువాత భర్త పోయినాఁడన్న పిడుగువంటి దుఃఖవార్త కుటుంబము నంతను దుఃఖసముద్రములో ముంచినప్పుడును ప్రాణాధికలయిన తమ ముద్దుకూఁతులను బ్రతికియున్నంతకాలమును దుస్సహ వైధవ్య దశకు తెచ్చిన దురదృష్టమును తలఁచుకొని తలలుమీఁద బొమ్మలు బాదు కొనుచు తల్లిదండ్రులు పెద్దపెట్టున రోదనము చేయునప్పుడును వారి యొద్దకుఁబోయి మొగములవంక తెల్లబోయి చూచుచు "అమ్మా! ఎందుకేడ్చుచున్నావు? నాయనా! ఏల యేడ్చుచున్నావు?" అని యెఱుఁగని ప్రశ్నలు వేయుచు తమకు ముందు ప్రాపింపఁబోయెడు దురవస్థను లేశమయినను చింతింపజాలని పసిబిడ్డల యవస్థచూచి యైనను మీమనసులు కరఁగకున్నవా? విన్నమాత్రముచేతనే గుండెలు బద్దలయ్యెడు యిటువంటి వార్తలను మీహృదయములకు నాటు నట్లుగా వర్ణించుటకయి కాళిదాసువంటి మహాశక్తి సంపన్నుఁడొకఁ డుండిన మీమనసులయం దప్పుడయినను జాలి పుట్టునేమో! మఱి యెవ్వరికి పుట్టకపోయినను కడుపునకన్న తల్లిదండ్రులకైన నాముగ్ధ బాలికలయందు కరుణపుట్టి వారిని పునర్వివాహముచేసి సుఖపెట్ట వలెనన్న బుద్ధి జనింపఁగూడదా? నిన్న మొన్నటివఱకు నెంతో ప్రేమతో పెంచి ప్రాణములనెల్లను వారిమీఁదనే పెట్టుకొని యుండి భర్త పోయినాఁడన్న పాడువార్త విన్నమాత్రమున సమస్తాలంకార ములను తీసివేసి విరూపినిజేసి ముసుఁగువేసి మూలఁ గూరుచుండఁ బెట్టి చచ్చియు చావకుండ దినమున కొక్కపూటనే యిన్ని మెతుకులు

వేయుచు కట్టుకో తిన్ననిగుడ్డనైన నియ్యక ముతకబట్ట చుట్టఁబెట్టి పుత్రికల జన్మములను దుఃఖభాజనములనుగాఁ జేయుటకై తల్లిదండ్రుల కెట్లు మనసొప్పుచున్నది? ఏకగర్భవాసమున జనించిన తోఁబుట్టు పడుచులును, ఇంటఁ జొచ్చిన కోడండ్రు మొదలయినవారును రాత్రింబగళ్ళు కంటికి నేలకు నేకధారగా నేడ్చుచు మరణపర్యంతము వైధవ్యదుఃఖము ననుభవించుచుండఁగా కన్నులు పెట్టుకొని చూచుచు అన్నదమ్ములును అత్తమామలును బావమఱఁదులును నిర్దయులై యెట్లు చూచి సహింపఁగలుగుచున్నారు? అనాథలైన తమవారి ముద్దరాండ్రు సమస్తదుఃఖములకు లోనై యెన్నరాని కడగండ్లు పడుచుండఁగా వారివిషయమయి కొంచెమయినను జాలివహింపక వారి యాపత్తులను నిరాకరించుటకు లేశమయినను ప్రయత్నముచేయక రక్తసంబంధము గల బంధువులందఱును తాముమాత్రము హాయిగా సంసారసుఖము ననుభవించుట కెట్లు సిగ్గుపడకున్నారు? ఓ జనులారా! మన బాలవితంతువులు పడు బాములు చూచి యన్యదేశీయులు సహితము హృదయములు నీరుగా కరఁగ పరితపించుచు వారికష్టముల నేలాగుననైన గట్టెక్కించి యాపన్నివారణముచేసి దేశమును సుఖస్థితికి తీసికొనిరావలెనని సర్వప్రయత్నములును జేసి పాటుపడుచుండఁగా, ఒక్కదేశమునఁ బుట్టి యొక్కవేదమును నమ్మి యొక్కకుటుంబము వలెనున్న మీరు మాత్రము చీమకుట్టినట్లయినను లేక హృదయములు రాయి చేసికొని యేల నిర్విచారముగా నున్నారు? అనాథలయిన యాఁడువారిమీఁద కరుణ పుట్టుటకు మాఱుగా వారిమీఁద మీకు ద్వేష మేల పుట్టవలెను? మీరు మీశక్తినంతను వినియోగపఱిచి యనాథలయిన యువతుల సౌఖ్యమునకుఁగల న్యాయమార్గమును మూసివేయుటచేత వారు ప్రకృతిని జయింపనేరక యింద్రియదౌర్బ

ల్యమువలనను కామప్రేరణమువలనను కాముకజన ప్రార్థనమువలనను పురికొల్పఁబడి యున్మత్తురాండ్రయి తప్పత్రోవలు త్రొక్కుటవలన మీకు కలుగుచున్న ముప్పులనైన మీరాలోచించుచున్నారా? కామనివారణమున కన్యసాధనమును గానక ప్రకృతి చంచలలయిన యనాథకామినులు దోషములలో నెల్లను మిక్కిలి దోషమయిన వ్యభిచారమునందు ప్రవేశించి సమస్తానర్థములను తెచ్చిపెట్టుచుండుట మీ దృష్టిగోచర మగుచుండ లేదా? వ్యభిచారమే సమస్తానర్థములకును మూలమైనది. లోకములో జరిగెడు నరహత్యలలో ముప్పాతిక మూడు వీసములు వ్యభిచారసంబంధమునుబట్టి జరగినవే యైయుండును. మానవంతుఁడయినవాఁడు తనవారు మఱి యేయపరాధము చేసినప్పుడయినను చూచి సహించి యూరకుండఁగలుగును గాని జారత్వము కంటఁ బడ్డప్పుడు మాత్రము జారపురుషునిగాని స్త్రీనిగాని యిద్దఱినిగాని కత్తెడయిన పొడిచివేయవలె నన్నంత యాగ్రహము రాక యూరకుండఁజాలఁడు. జారత్వ మొక్క మగనికి మాత్రమేకాక యత్తమామలకును బావమఱఁదులకును తల్లిదండ్రులకును నన్నదమ్ములకును గూడ మాయని యపకీర్తికరముగా నుండును; బంధువులకెల్ల నవమానకరముగా నుండును; తుట్టతుదకు కులమువారికిఁగూడ తలవంపులుగా నుండును. అందుచేతనే యభిమానవంతులయినవారు తమ యింట నెవ్వరయిన వ్యభిచరించు చున్నారన్న యనుమానము కలిగినంతమాత్రమునకూడ హృదయములు నిప్పులలో పొరలించినట్లు మండ తమస్త్రీలనో యనుమానింపఁబడిన జారపురుషులనో చంపినదాఁక నిద్రపట్టక పిమ్మట తాముకూడ దొరతనమువారి కఠినశిక్షలకు ప్రాణములను దేహములను సమర్పించుచున్నారు. అంకుతనము బయలపడినప్పుడు బంధువులు మొదలైనవారాడు ములుకులవంటి

కాసిమాటలకు తాళఁజాలక రోషముచేత నూతిలోనో గోతిలోనో పడి ఆత్మహత్యలు. చేసికొన్న వితంతువు లెంతమంది యున్నారుకారు? ఇదియంతయు విచారింపఁగా మీరు న్యాయమైన పునర్వివాహము నరికట్టుట పరమహేయమైన గూఢవ్యభిచారమునకును నరహత్యలకును స్త్రీహత్యలకును కారణమగుచున్నదని మీకు బోధపడుచుండలేదా? ప్రజాసౌఖ్యమునిమిత్తమై ధర్మశాస్త్రములనుజేసి శాస్త్రోపదిష్టప్రకారముగా జనుల్లను నడపించి ప్రసిద్ధిగన్న యార్యులసంతతివారమని పేరు పెట్టుకొనియు మీరు వారుచేసిన నియమములను మీఱి శాస్త్రవిహితమైన పునర్వివాహమును చేసికోనియ్యక యుత్తమురాండ్రు కాఁదగిన గతిలేని యనాథకామినులను సకలబాధలును బెట్టి వేశ్యలకన్నను హీనముగా వ్యభిచరించుటకై దింపుట మీకు నగుపాటుకాదా?

ఈవ్యభిచారమువలనఁ గలుగుచున్న నష్టము లివిమాత్రమే కావు. ఇంతకన్నను ఘోరములైన వనేకములున్నవి. వితంతువులు చిన్నతనములోనే స్వతంత్రురాండ్రయి మగని సొత్తంతయువచ్చి తమ్ముఁ జేరినపక్షమున మఱింతసులభముగా చెడిపోయి తమధనమంతయు మక్కువగల పరపురుషులకు పలుమిషలమీఁద దోచిపెట్టి వయసు మళ్ళినతరువాత కూటికిని గుడ్డకును లేని నిర్భాగ్యురాండ్రయి యటుకులు కొట్టుకొనియో పూటకూళ్ళుపెట్టియో బంధువులయింటఁ జేరి రోతమాటలకెల్లను తలయొగ్గి వారి కుపచారముచేసియో బ్రతుకవలసినవారగుచున్నారు. అట్లు ధనము చేతచిక్కకపోయెనా వెలిచవిమరిగిన బాలవితంతువులు పుట్టినింటనో యత్తింటనో యుండి గృహయజమాను లింటికి తెచ్చిన'యుప్పులో నుప్పును పప్పులో పప్పును

తమజారపురుషులయిండ్లకు నడిపించుచుందురు. కొన్నిసమయముల యం దంతటితో సరిపెట్టక సమయము దొరకినప్పు డింటనున్న వెండి గిన్నెలో నగలో దొంగిలించి రహస్యముగా వాసి నుపపతులపాలు చేసినవిధవలును పలువురున్నారు. ఆచౌర్య మొకవేళ పట్టుపడినప్పుడు కూడ గృహయజమానులు వెల్లడిచేయక నలుగురకును దెలిసిన దమకే యప్రతిష్ఠయని దొంగను తేలుకుట్టినట్టుగా నోరెత్తక యూర కుండవలసినవా రగుచున్నారు. మానహానికంటె ధనహాని యధిక మైనదికాదు గనుక మన మీవిషయము నంతగా నొక్కి చెప్ప నక్కఱలేదు.

కొందఱు విధవ లింటఁగల నిర్బంధములకు కట్టుపడి యుండలేక కామపరాధీనలయి ప్రియజనకుని ప్రియతరులయిన సోదరులను ప్రియతమురాలయిన తల్లిని నెంతోకష్టముమీఁద విడిచి యేరాత్రి వేళనో తమచేతఁ జిక్కినంత సొమ్మువతలికి తరలించి యేచాకలి వానినో యేమంగలివానినో యేతురకవానినో యేదూదేకులవానినో తీసికొని లేచిపోయి యూరనెక్కడనో గుడిసె వేయుచున్నారు. నడు మను చెడి కులటలయిన యీసాంసారికనారులగతి మొదటినుండియు కులటలయి వ్యభిచారమే కులవిద్యగానున్న వేశ్యలస్థితి కన్నను వేయిమడుంగులు హీనమయినదిగా నుండును. వేశ్యలు తామితరు లను మోసపుచ్చి వారిధనము నపహరించి తాము బాగుపడుదురు; ఈస్వైరిణులో తామే యితరులచే మోసపోయి తమధనమును వారికి దోచిపెట్టి తాము చెడిపోయి దేహము చెడఁగొట్టుకొని పూటకూటికి గతిలేసివారగుదురు. వేశ్య లుగ్గుపాలనాఁటినుండియు నభ్యసించిన మాయలును వేషములును చతురవాక్యములును కల్లవలపులును వీరి చేతఁగావు. వారికివలె కష్టకాలములయందు తోడుపడుటకు వీరికి

బంధువర్గమును కులమువారును జేరు. ఇట్లిన్నివిధముల వీరిస్థితి పరమ హేయముగా నున్నను, నిజము విచారింపఁగా నింటనుండి వ్యభిచ రించువారికంటె ఇల్లువిడిచి బహిరంగముగా లేచిపోయినవారే కొంత యుత్తమురాండ్రనవచ్చును. ఇల్లువిడిచి లేచిపోయినది తానొక్కతె మాత్రమె చెడిపోయి జాతిభ్రష్టురా లగుచున్నది గాని, ఇంటనుండి వ్యభిచరించు దానివలె తనకుటుంబమువారిని బంధువులనుగూడ భ్రష్టు లను జేసి వర్ణసంకరులను జేయదు. అయినను తమయింటనున్న స్త్రీ లేచిపోయి తమ కన్నులయెదుట ప్రత్యక్షముగా కులహీనునితో సంసా రము చేయుచుండఁగా చూచుటకంటె నవమానకరము మఱియొకటి లేదు గనుకను, మానహానికంటె మరణమయినను మేలుగా తోఁచును గనుకను, ధనికులైనవా రట్టివిధవలను మెల్లగా బతిమాలుకొని యాత్రకు వెళ్ళినదనియో బంధుగృహమునకు వెళ్ళినదనియో చెప్పి తీసికొనివచ్చి మరల నింటఁబెట్టుకొని విటపురుషులను సమాధానపఱచి వాండ్రకు మఱింత స్వాతంత్ర్యము నిచ్చి గూఢ వ్యభిచారాదులను ప్రోత్సాహపఱుపవలసిన వారగుచున్నారు. కొన్ని సమయములయందు కులమువారు తమ బహిష్కారపత్రికలతో గృహయజమానులను బెద రింప బయలువెడలినను ధనార్జనము కంటికగపడినతోడనే భ్రమపడి దక్షిణతోఁ గూడిన సమారాధనముతో తృప్తినొంది పిండివంటలను భక్షించి యా సాంకర్యమును తాముగూడ పంచుకొని కృతార్థులగు చున్నారు. ఓమహాజనులారా! ఈ వర్ణసాంకర్యమెల్లను పునర్వివాహ మును మాన్పిన మహాఫలమేకదా ? ఈ ప్రకారముగా సద్వంశమునఁ బుట్టిన మీ బాలవితంతువులు వంటబ్రాహ్మణులతోను, మ్లేచ్ఛభటుల తోను, చాకలివాండ్రు మొదలయిన హీనజాతులతోను చెడి తిరుగు చుండుట మీకు ప్రతిష్ఠగానే తోఁచుచున్నదా ?

బంధువులకు తమయింటనున్న యీపాపజాతులైన విధవలవలన రెండువిధములైన దుఃఖములు కలుగుచున్నవి. ఆవితంతువులట్టి దురవస్థపాలై యుండఁగా చూచెడు దుఃఖముమాట యటుండఁగా వారు దుష్టమార్గముల ప్రవేశింపకుండ కాపాడుటకై పడెడు దుఃఖ మొకటియు వారిదుశ్చేష్టలవలన నేదియైన సంభవించినయెడల దానిని నివారించుకొనుటకయి కలిగెడు దుఃఖము మఱియొకటియు. విధవలకు పరపురుషసంభోగమునకు ఫలముగా నెప్పుడయినను గర్భము నిలువక మానదు. రండాగర్భము దాచినను నష్టమే వెల్లడిచేసినను నష్టమే. ఆసంగతి యితరులకు తెలిసిపోవునన్న భీతిచేత వితంతువులె సాధ్యమైనంతవఱకు దాచిపెట్టి కులమువారి కన్నులుకప్పి తమకు గర్భప్రదానముచేసిన మహాపురుషుల సాహాయ్యముచేతనో తార్పుకత్తియల సాహాయ్యముచేతనో రహస్యముగా మందులు తెప్పించుకొని గర్భపాతములు చేసికొనుచున్నారు! కొన్నిసమయములయం దింతవఱకును నిరపరాధినులుగానుండు తల్లులు సహిత మీఘోరపాతకమునకు సహకారిణులు కావలసివచ్చును. వారప్పుడు కూఁతులకు కడుపువచ్చినదని సంతోషించి సూడిదలు పెట్టుటకు మాఱుగా దుఃఖించుచు పిండము పడిపోవుటకు మందులు పెట్టవలసి వారగుదురు. కొందఱికి యుక్తసమయములో మందులు లభింపకయు లభించినను కొన్నిసమయములయందు దైవయత్నముచేత మనుష్యప్రయత్నములన్నియు విఫలములై వేసినమందులు ఫలింపకయు, చూలుపెరిగి శిశుజననము సంభవించును. అప్పుడు చేయవలసినదంతయు నేవిధముననో కులమువారి కన్నులు కప్పి నిందఁ బాపుకోవలెను. కులము కన్నులు కప్పుట కేలాగున శక్యమగును? శిశుహత్య తప్ప దానికి సాధనాంతరము కనఁబడను. కులమంతయు శిశుహత్యలో నున్నది. శిశువును చంపినచో

కులము నిలుచును; చంపకున్న చెడిపోవును. కన్న కడుపగుటచేత శిశువు మొగముచూచి చేతులార చంప బుద్ధి పుట్టక మఱియేమి చేయుటకును తోఁచక మనస్సులో వేయి తేళ్ళను జెఱ్ఱులను కుట్టి నట్టు బాధపడుచు కులమునకు వెఱచి తల్లి యాపాపమున కొడికట్ట వలసి వచ్చుచున్నది. ఓ పాపపుకులమా! నీవెంత కరుణమాలిన క్రూర రాక్షసివిగా నున్నావు! ఈవఱ కెన్నిలక్షలమంది చక్కని శిశువులను నీపొట్టను బెట్టుకొన్నావు! నీవిఁకను నెంతకాలము శిశుకళేబరముల తోనే దేహము పెంచుకొనెదవు? నీయశనాశ కెన్నటికైన నంత మున్నదా లేదా? ఓహిందూమహాజనులారా! చంపి పాఱవేయఁబడి యున్న లేఁతశిశువుల ముద్దుమొగములను జూచినప్పుడు మృగపక్ష్యా దుల మెడలు విఱిచి పచ్చినెత్తురు త్రాగు ఘోరకిరాతుల కయినను దయ పుట్టుచుండఁగా మీ కేల యించుకయినను కనికరము పుట్టదు? మీహృదయములను భగవంతుఁ డినుముతోను రాతితోను జేసి నాఁడా? వారి తీవ్రసంతాపమును హృదయముల కెక్కింపఁగల మహానుభావుఁ డొకఁడున్న యెడల నినుపబొమ్మలును రాతిబొమ్మ లునుగూడ నిలువున నీరయి కరఁగిపాఱకుండవని నేను భావించె దను. మీకీహింసయంతయు చూచుటకు వినోదకరముగా నున్నదా? కూఁతులు నీళ్ళాడినప్పుడు పురుళ్ళుపోసి మనుమలను మనుమరాండ్రను పెంచవలసిన తల్లులను శిశుహత్యలకును గర్భస్రావములకును తోడు పడునట్లు చేయుట మీకు వేడుకగానున్నదా? చూచిచూచి శిశు వులను చంపలేనివారు పురుషశిశువులను మాలమాదిగల కియ్యఁగా గొప్పవాండ్ర కడుపునఁబుట్టి యుద్యోగములు చేయుచు నూళ్ళేల వలసిన యాబిడ్డలు మీకన్నులముందఱనే వీధులలో పెంటలుతుడు చుచు మఱికిసీళ్ళెత్తుచు నీచపుపనులు చేయుచుండఁ జూచుట మీకు

కన్నులపండువుగా నున్నదా? ఆ(డుశిశువులను వేశ్యలపాలు జేయ(గా ను త్తమవంశమునందు(బుట్టి పతివ్రతాశిరోమణులు కా(దగిన యా కన్నియలు కన్నవాండ్రతో వ్యభిచరించుచు గర్భకట్టుకొని యింటింట నాడవలసినవా రగుచుండ(గా చూచుట మీకు నేత్రో త్సవముగా నున్నదా? వేసినమందులు వికటించి కడుపులోనున్న పిల్లల తోడిపాటుగా తల్లులుకూడ నెందఱు స్వర్గస్థ లగుచుండలేదు? ఇవి యన్నియు మీకు పుణ్యకర్మలుగా నె తో(చి పునర్వివాహ మొక్కటి మాత్రమే మీమనస్సులకు పాపకర్మముగా తో(చుచున్నదా? ఇవి యన్నియు మీరు పునర్వివాహము నంగీకరింపక పరలోకమునం దనుభ వించుటకయి కూడ(బెట్టుకొనుచున్న దుష్ఫలములే నుండీ.

ఇప్పటి మనదేశపు శిక్షాస్మృతిలో గర్భపాతములును శిశు హత్యలును నేరములని . యేర్పడియుండుటచేత నేరములను పట్టు కొనుటకయి నియమింప(బడియున్న రాజభటులు కొన్ని సమయముల యందు లంచములు పుచ్చుకొని భాగ్యవంతులను వదలిపెట్టుచు వచ్చి నను ధనదానముచేత వారిని తృప్తిపఱుపలేని నిర్భాగ్యురాండ్రయిన విధవలనైనను కొంతమందిని రచ్చ కీడ్చుచున్నారు. అపరాధము ఋజువుపడినపక్షమున గర్భస్రావముల నిమి త్తమయి మందుల నిచ్చిన వారికిని పుచ్చుకొన్న వారికిని తోడుపడిన వారికిసికూడ శిక్ష కలుగు చున్నది; అదేప్రకారముగా శిశుహత్యలు చేసినవారికిని చేయించిన వారికిని సహాయులైన వారికినికూడ క్రూరశిక్షలగుచున్నవి. కుల మును త్యజింపలేక దానియందలి యభిమానముచేత తమకడుపున పుట్టినబిడ్డలను సహితము దయమాలి చంపుట కొప్పుకొన్న యనాథ లను మాలవాండ్రచేత నురితీయించునప్పు డామాలవాండ్రకును దుఃఖము పొరలివచ్చి కన్నులనీరు కాలువలు గట్టుచుండ(గా కులము

వారికి సంతోషకరముగా నున్నదా? ఈ నేరములు చేసినవారు మాత్రమే కాక నేరముచేసినట్లనుమానింపఁబడినప్పుడును మూల నున్న నిరపరాధినులగువారుకూడ సభల కీడ్వఁబడి యవమానమును, మానుని యపకీర్తిని పొందవలసినవారగుచున్నారు. ఒకవేళ నేరము ఋజువుపడక వ్యవహారము తేలిపోయినను దానిని తప్పించుకొని బయలపడుటకై చేయవలసిన రహస్యవ్యయములమాట యటుండఁగా రాజసభల కెక్కి నలువురనోళ్లలోను పడి నిర్దోషులయిన తల్లిదండ్రులు మొదలయిన వారును వ్యయప్రయాసముల నొంది నిందలపాలయి యెప్పుడును పదిమందిలో తలయెత్తుకొని తిరుగలేనివారగుచున్నారు. ఈ యపకీర్తికి వెఱచి మందులు మాఁకులు తెచ్చి యియ్యలేక కడుపు వచ్చినదని తెలియఁగానే తమ విధవకూఁతులకే విషముపెట్టి కడతేర్చిన తల్లిదండ్రు లెంతమంది యున్నారుకారు? చిరకాలాచారమహిమచే పాపకార్యమని భ్రమించిన ధర్మకర్మమును నివారించుటకయి మంద భాగ్యులయిన బంధువులు ప్రత్యక్షపాతకములయిన యెన్ని ఘోరకృత్యముల కొడిగట్టి వంశపారంపర్యమువఱకును తఱుగని పాపమును మూట కట్టుకొనుచున్నారు? బాలవితంతువులకు వివాహములేని యీఘోర దురాచారమువలననేకదా దోషముచేసిన వారటుండఁగా నిర్దోషులయిన బంధువర్గమునకుకూడ మానహానియు రాజదండనమును నిష్కారణముగా కలుగుచున్నవి.

వివాహములులేక చెడి వెలిచవులు మరిగిన బాలవిధవతోడి సహవాసదోషముచేత గృహములనుండు పుణ్యస్త్రీలు సహితము పలువురు భర్తలుండియు జారకాంక్షలం బ్రవర్తించి చెడిపోవుచున్నారు. లోకములో సామాన్యముగా చెడునడతలఁ బ్రవేశించువారితరులను

సాధ్యమయినంతమందిని తమతో సమానులనుగాఁ జేసికొని తమతప్పునందలి లాఘవమును తగ్గించుకొనుటకయి చూచుచుండుట సహజగుణము. ఆప్రకారముగానే దుర్వృత్తియందు ప్రవేశించిన వితంతువులు తమ నేరము మాసిపోవుటకయి తమప్రావీణ్యమునంతను జూపి సాధ్యమయినంతవఱకు మగవాండ్రను సహితము జారత్వమునఁ బ్రవేశపెట్టి, తాచెడ్డకోతి వనమెల్లను జెఱిచిన దన్నట్లు చేతనయినంతవఱకు కొందఱిని తమవంటివారినిగాఁ జేయుచుందురు. ఈ పని కనుకూలముగా సమస్తమును మనచేత చేయించువాఁడు భగవంతుఁడే కనుక మనమేమిచేసినను దోషము లేదన్న మిట్టవేదాంతమును తాము ముందుగా నేర్చుకొని యనుష్ఠించుచు పరులను భ్రమింపఁజేయుటకయి పయికి జపతపములఁ జేయుచు మేకవన్నె పులులవలెనుండి జారత్వము రుచిపడ్డ వితంతువులు కొందఱింటనున్న వారు పతివ్రతలుగానున్నచో తమ పయిమాటలు సాగవనియు తమ్ము తప్పుపట్టుచుందురనియు నెంచి తాము నేర్చుకొన్న వేదాంతమునే సమయముచూచి మనసుల కెక్కునట్లుగా నింటనున్న పుణ్యస్త్రీలకుఁగూడ నుపదేశించుచు చిరబోధవలన మనస్సులకు నాటించి వారినిగూడ తమమార్గమునకే దింపుచుందురు. నీటిబొట్టువంటి మృదుపదార్థము విడువక పడఁగా పడఁగా రాతివంటి కఠినవస్తువులే క్రమక్రమముగా నీఱగుచుండఁగా తోడివారల దృష్టోపదేశములు వినఁగా లక్కవంటి స్త్రీలమనస్సు కరుఁగకుండునా? ఈప్రకారముగా పుణ్యాంగనలలో నొకరినిజూచి యొకరు పాడయినవా రసంఖ్యముగా నున్నారని మనలో నెఱుఁగనివారెవరు? అప్పుడొక్కతె నీవు ఱంకుచేసితి వని రెండవదాని నాక్షేపించినచో మరల దానిచేత నామాటయే తాను ననిపించుకోవలసివచ్చునని కుక్కిన పేనలాగున నోరు మూసికొని పడియుండవలసి వచ్చును.

అంకుచేత జారత్వము పుణ్యస్త్రీలలోను నిరంకుశముగా చెల్లుచు సహస్రానర్థములకును మూలమగుచున్నది; కాబట్టి బాలవితంతువులకు వివాహములేని యీ క్రూరాచారమే మగఁడుగల వారినికూడ చెడు మార్గమున దింపుటకుఁ గారణమగుచున్నది.

ఒక్కొక్క పురుషున కొక్కొక స్త్రీ భార్యగా నుండవలెనని యుద్దేశించి భగవంతుఁ డించుమించుగా స్త్రీపురుషులను సమాన సంఖ్య గల వారినిగానే సృజియించి యుండుటచేతను, మనదేశములో సాధారణముగా లెక్క కెక్కువగానుండు స్త్రీలు బాల్యములోనే విధవలయి భార్యాత్వమున కంగీకరింపఁబడక వ్యర్థురాండ్రుగానుండు టచేతను, భార్యలు పోయినవారుగూడ మరల కన్యలనే వివాహము చేసికొనవలసినవా రగుచుండుటచేతను, సంఖ్యాతీతులయిన పురుషులు వివాహములుకాక బాధపడుచుండుటకును వారు మదనవేదనకు తాళ జాలక వ్యభిచారమునందుఁ బ్రవేశించి రోగములు తగిలించుకొని దేహములు చెడఁగొట్టుకొనుటకును సాంసారికస్త్రీలను బ్రయత్నము చేసి చెఱుపుటకును కారణమగుచున్నది. ఈహేతువుచేత వివాహమున కర్హురాండ్రయిన స్త్రీలసంఖ్య మిక్కిలి తక్కువయయి పురుషులనేకులకు వేగిరము వివాహములు కాకపోవుటచేత వారు మూడేండ్ల పిల్ల దొరకిన చాలునని యెంత సొమ్మయినను వెచ్చించి భార్యలను కొనుటకు సిద్ధపడుచున్నారు; వారియాత్రమును జూచి యాశాపిశాచగ్రస్తులయిన తల్లిదండ్రులు ధర్మమును మఱచి రాక్షసకృత్యమని వెఱవక ధనమున కాశపడి తమపుత్రికలను వృద్ధులకును దరిద్రులకును వ్యాధిగ్రస్తులకును వికలాంగులకును దయావిహీనులయి విక్రయించి కడుపున పుట్టిన పసిబిడ్డల గొంతుకలు కోయుచున్నారు. చిన్నప్పటినుం

డియు పెంచి పెద్దవానినిజేసి విశ్వాసముచేత తమ్ముఁజేరవచ్చిన పిట్టలను తమపొట్టకయి గొంతుకలుకోసి చంపు కిరాతులకును పితృరూపమున నవతరించిన యీకిరాతకులకును, భేదమంతగా లేకపోయినను తమకడుపునపుట్టిన బిడ్డల నీప్రకారముగాఁ జేసి నరమాంసవిక్రయము చేయునొల్లని యాకిరాతులే వీరికంటె సహస్రగుణముల మంచివారని చెప్పవచ్చును. ఓకులజనులారా! స్త్రీపునర్వివాహమును మానిపి జ్ఞానములేని ఘాతుకమృగములలో నయినను కనఁబడని యీ స్వజాతిహింసను మానవకోటిలో ప్రోత్సాహపఱుచుట మీకులగౌరవమున కర్హమయిన పనిగానే తోఁచుచున్నదా?

ఇంతేకాక వయస్కాలములో భార్యావిహీనులు కా తటస్థించిన పురుషులు వితంతువివాహములు లేకపోవుటచేత తా మెదిగిన స్త్రీలను వివాహమాడ లభింపక చిన్నపిల్లలనే పెండ్లి యాడవలసినవారయి వారెదిగి కాపురమునకు వచ్చువఱకును కామబాధకు సహించి యుండలేక వ్యభిచారమునకు దిగి సుఖరోగముల పాలయి తాము చెడుటయేకాక భార్యల దేహములనుగూడ చెడఁగొట్టియు, ఈడేరని పిల్లలకే గర్భాధానము చేయునట్లు తొందరపెట్టి యేడుపులతోను పెడబొబ్బలతోను శోభనగృహమును దుఃఖమందిరముఁజేసి తరువాత పెక్కుబాధలను పొందియు, బహుకష్టముల ననుభవింపవలసినవారగుచున్నారు. చిన్నతన మగుటచేత రెండవ పెండ్లిభార్యలు గృహకృత్యములు చక్కఁబెట్టుకొనుటకు చేతఁగాక యిల్లు పాడుచేయుదురు; ముసలిభర్తలకును పడుచుభార్యలకును మనసెప్పుడును కలియక తఱచుగా యౌవనవతులయిన యాభార్యల కౌఁగిలింతలు ముదిభర్తలకన్న మంచపుపెట్టెలకే యధికముగా లభించుచు పెక్కుచోట్ల

వారిసంభోగసుఖము పతులకన్న నుపపతులకే విశేషముగా లభించు చుండును. ఈప్రకారముగా చెప్పుచుం బోయినచో స్త్రీపునర్వివాహము లేకపోవుటవలన మనదేశమునకు మూఁడుచున్న కీడులనంతముగా నున్నవి. న్యాయదృష్టిచేత విమర్శించి చూచువారి మనస్సులను స్త్రీపునర్వివాహమునకు సుముఖములనుగా జేయుటకు చెప్పినవే చాలియుండును గనుకను, ధర్మదృష్టి లేక యాచారమే ప్రధానమని భల్లూకపుపట్టు పట్టి కూరుచుండువారిని సమాధానపఱుచుటకయి లక్షయుక్తులు చెప్పినను కార్యము లేదు గనుకను, ఈనష్టపరంపరను పెంచి చెప్ప మానుకొనియెదను.

ఇంతవఱకు చెప్పిన ప్రకారముగా దుష్పరివర్తనమునందుఁ బ్రవేశింపని బాలవిధవలు పలువురున్నను వారిబ్రతుకు సహితము విరామములేని దుఃఖపరంపరతోనే నిండియుండి మిక్కిలి శోచనీయముగా నుండుననుటకు సందేహము లేదు. వారి ప్రేమకంతకును ముఖ్యాస్పదుఁడయిన ప్రాణనాయకుఁ డీలోకమును విడిచి పోయినందున వారు సుఖపడి మఱుఁగుచొచ్చుటకీప్రపంచములో నాధార మేదియు లేదు. దుఃఖబహుళమయిన యీలోకములో వివాహబంధమువలని సుఖ మనుభవించునప్పుడే స్వగృహము భూతలస్వర్గమువలె నుండును. అదిలేనప్పుడు దివ్యమందిరములు మహారణ్యసదృశములుగా నుండి జీవనమే దుర్భరముగా నుండును. లోకములో మనుష్యుల సుఖమంతయు నితరేతర సంబంధమువలనను, అన్యోన్యసాహాయ్యమువలనను, పరస్పరబాంధవ్యమువలనను, కాని యెవ్వరిసంబంధమును లేక యేకాకిగా నుండువాని కేసుఖమును లేదు. ఈ పరస్పరసంబంధములకును ప్రజాభివృద్ధికిని యోగక్షేమములకును సుఖసంతోషములకును

నిదానమయినది వివాహబంధము. వివాహబంధమువలననే భార్యలు, భర్తలు, తల్లులు, తండ్రులు, అత్తలు, మామలు, బావలు, మఱఁదండ్రు, కొడుకులు, కూఁతులు మొదలయిన సుఖావహమగు బంధువర్గమంతయు నేర్పడును. వివాహబంధమువలననే స్త్రీపురుషు లేకదేహమయి, ఒకరినొకరు ప్రేమించుచు, ఒకరినొకరు సుఖపెట్టుచు, ఒకరినొకరు గారవించుచు, ఒకరికొకరు తోడుపడుచు, ఆరోగ్యదశయందును రోగసమయమునందును, సుఖకాలమునందును కష్టకాలమునందును, ఐశ్వర్యస్థితిలోను దారిద్ర్యదశలోను, యావజ్జీవము నెడఁబాయక సుఖించుచుందురు. వివాహబంధమునకు బద్ధులయిజీవించునప్పుడే స్త్రీపురుషుల కెడతెగని మైత్రికలిగి, నీతియు గుణసంపదయు వృద్ధిపొంది, దైవభక్తి హెచ్చి పాపభీతి యుదయించి, సత్ప్రవర్తనము కలుగును. వివాహబంధమువలన పురుషునకు సంసారభారము మీఁదపడి దుర్వృత్తి కవకాశము లేక కుటుంబభరణము నిమిత్తమును పుత్రాదుల విద్యాభివృద్ధుల నిమిత్తమును పాటుపడవలసినట్లే స్త్రీకిని గృహకృత్యనిర్వాహణము పతిశుశ్రూష శిశుపోషణము మొదలయిన పనులు పయిఁబడి శుష్కకలహములకును పరదోషకథలకును నవకాశము లేక పాతివ్రత్యమును మంచినడవడియు పట్టుపడును. దిక్కులేనివారికిని దిక్కుకలుగుటయు వార్ధకమునందును భరణరక్షణములు గలుగుటయు వివాహబంధమువలనఁ గాక మఱిదేనివలనఁ గలుగును? వివాహబంధమే లేనియెడల స్త్రీపురుషుల పరస్పరసంబంధమును ప్రేమానుబంధమును లేక శిశుపోషణము జరగక బిడ్డల విద్యవృద్ధికాక కాలక్రమమున మనుష్యులు మృగప్రాయులు కారా? ఏకాకిత్వముచేత దేహమునకును మనస్సునకును తగినంత పనిలేక పాపచింతనలు గలిగి మనుష్యులు పాపకార్యములయందు తగులుకొనరా? మగనితోను

పుత్రులతోను నున్నప్పుడు కష్టములుసహితము నిరుత్సాహమును నిరాశను కలుగనీయక ధర్మమార్గమున నడిపించుటకును, భగవద్భక్తిని వృద్ధిచేయుటకును, శాంతము ధైర్యము మొదలయిన వానిని నేర్పుట కును సాధనములగును. పుత్రాదుల సంరక్షణము నిమిత్తమును విద్య నిమిత్తమును తమ కడుపుకట్టుకొని సకలశ్రమలకును లోనయినను తల్లు లెంతమంది లోకములో తమవంటి ధన్యురాండ్రెవ్వరును లేరని సంతోషించుచున్నారు? పుత్రులతోఁగూడి యనుభవించు సుఖము ద్విగుణముగా కనఁబడును; కష్టము సగము తగ్గినట్టుండును. అప్రయో జకుఁడయినను దరిద్రుఁడయినను మగనితోఁగూడి సంసారసుఖ మనుభవించునప్పుడు చుట్టును కష్టములుండి మహారణ్యామధ్యముగా నున్నను గృహము స్వర్గమువలెనే యుండును. మగఁడొక్కఁడుండి పయివి మఱియేవి లేకపోయినను, ఆలోపము లేవియు కనఁబడవు; అన్నియునుండి మగఁ డొక్కఁడు లేకపోయెనా లోకములోని వన్నియు లోపములుగానే తోఁచును. మగఁడున్నయెడల భార్య మానమును కాపాడును; కుటుంబమును పోషించును; గౌరవమును కలుగఁజేయును; అవి యేవియు లేకపోయినను పతిపుత్రాదుల సమా వేశమే స్త్రీకి సంతోషజనకముగా నుండును; ప్రణయకలహములు సహితము మనోహరముగా నుండును. భర్త లేనియెడల స్త్రీ తన్నొరు లవమానపఱిచినయెడల నెవ్వరితోఁ జెప్పుకొని దుఃఖశాంతి బొందును? కష్టములు వచ్చినప్పుడు తానెవ్వరిమఱుఁగు చొచ్చును? మనోవ్యాకులత కలిగినప్పుడు తన్నుఁ జేరఁదీసి యాదరించువారెవ్వరు? తనమనస్సు దుర్విషయములమీఁదికి పోయినప్పుడు బుద్ధిచెప్పి మర లించువా రెవ్వ రుందురు? కార్యాకార్యవిచారమునందు సంశయము కలిగినయెడల మనసిచ్చి యాలోచన చెప్పువారెవరుందురు? తన

రూపమును గుణసంపదను జూచి మెచ్చుకొనువా రెవరుందురు? భర్తృవియోగమువలన స్త్రీల కిటువంటిసుఖములన్నియు పోయి బహు కష్టము లాశ్రయించినప్పుడు కులమయినను వారిని మఱింత హింస పెట్టుటకు సిద్ధపడుచున్నది కాని వారియెడల లేశమయినను కనికరము పూని దుఃఖనివారణమునకు సాధనమును జూపకున్నది. పతి పోయిన యుత్తర క్షణమునుండియు సమస్తసుఖములకు నాధారభూతమయిన యీ ప్రపంచము వారిపాలిటికి బహుళదుఃఖప్రదముగా మాఱి భారముగా కనఁబడుచుండును. నొసట కుంకుమబొట్టు పోయిలోని బూడిదబొట్టుగా మాఱుచున్నది; చేతుల బంగారుకంకణములు రాగిపట్టెలుగా మాఱుచున్నవి; మెడలోని ముత్యాలహారములు తులసిపూసల పేరులుగా మాఱుచున్నవి; అమూల్యములయిన సరిగంచు పట్టుచీర లంచులేని పనికిమాలిన ముదిగుడ్డలుగా మాఱుచున్నవి; వస్త్రైమంచములమీఁది మెత్తనిపఱుపులు కటికినేలను తాటిచాపలుగా మాఱుచున్నవి; పిండివంటలతోడి షడ్రసోపేతములయిన భోజనము లుప్పుడిపిండిగా మాఱుచున్నవి. మనుష్యులు నడుమ పెట్టిన యలంకారములను మాత్రమేకాక భగవంతుఁడు పుట్టుకతోనే దయచేసిన నల్లని నిడుదశిరోజముల నెడి యమూల్యాలంకారములనుగూడఁ దీసివేయించుట సుందరుల కెంత సంతాపకరముగా నుండును? చిన్నప్పటినుండియు చమురు రాచి పెంచుకొని నిత్యమును దువ్వుకొనుచు పువ్వులు ముడుచుకొనుచు ప్రాణముతో సమానముగాఁ జూచుకొనుచున్న తలవెండ్రుకలను మంగలివాని కఱకుకత్తుల కొప్పగించుటకంటె మానవతుల కొక్కసారిగా తలకొట్టివేయుటయే యుత్తమముగా తోఁచదా? గతదినము వఱకును మూడుపూటలను కడుపునిండ సుఖభోజనముచేయు దానిని ప్రాణము శోషిల్లునట్లుగా మూడుజాముల కిన్నిమెతుకులువేసి మాడ్చి

జీవచ్ఛవమునుగా నుంచుట యెంత దుఃఖకరముగా నుండును! పెండ్లి దినములలో తప్ప మంగళసూత్రము కట్టిన వాని మొగమెప్పుడును మరల చూడకపోయినను లోకులు భర్తయని పిలుచువాఁడు కాల ధర్మము నొందినంత మాత్రముచేత తైలాభ్యంజనాది సమస్తభోగ ములను మానిపించి పసిబాలికను సహితము సమస్తసుఖములకును దూరముగా చేయుట యెంత పరితాపకరము! "పర్యంక శాయినీ నారీ విధవా పాతయే త్పతిమ్" అనుటవలన, ఆచిన్నది యొక్కసారి మంచముమీఁద పరుండినా స్వర్గములోనున్న భర్త తలక్రిందుగా భూలోకమునఁ గూలునఁట! ఆముద్దరాండ్రకు పూర్వము తాము పెట్టుకొన్న నగలను చూచినను, కట్టుకొన్న బట్టలు చూచినను పరుండు మంచములు పఱుపులు చూచినను, మనస్సు దహించుకొనిపోయి దుఃఖము పొరలి పొరలి రాదా? తనయీడు సువాసినులు నగలుపెట్టు కొన్నను మంచిచీరలు కట్టుకొన్నను తమ బ్రదుకాప్రకారముగా కాలి పోయినదాయని మనస్సు బగ్గున మండుకొనిపోదా? తనతోడివారు శుభకార్యములయందు పేరంటములకుఁ బోవుచున్నను భోజనములకు పోవుచున్నను తాఁనట్టి నోము నోచుకోలేదుగదాయని గుండెలు బ్రద్దలు కావా? తనతోడివారు బిడ్డలను కనిపెంచుచు మగనితో సంసారము చేయుచుండుట చూచినప్పుడును వారిసుఖమును తలఁచుకొన్నప్పుడును కడుపు పగిలిపోదా? భర్తలుపోయిన ముద్దరాండ్రెంత పిన్నవయసు వారయినను పొరుగింట వివాహాది మహోత్సవములు జరగుచున్న ప్పుడుకూడ పోయి వేడుకచూచుటకు నోచుకోలేదుగదా? పొరుగింట దాఁక పోనేల? తమయింట నేశుభకార్యము జరగుచున్నను నలుగురి తోను కలిసి సంతోషముగా తలయెత్తుకొని తిరుగుటకు వల్లకాక యెవరికంటను బడక దైవ మింత చేసెనుగదా యని యేడ్చుచు

నేమూలనో యొదిగి పడియుండవలెను. వేయిమాట లెందుకు? లోకములో పండుగులు మొదలయినవి వచ్చి యందఱికిని సంతోష దినములుగా నుండునవి యెల్లను వారికి దుఃఖదినములుగా నుండును. పెద్దలయిన తల్లిదండ్రులు గదిలో పరుండి సుఖమనుభవించుచున్నప్పు డీవల పంచనుజేరి యొక్కరాత్రి విధవలయిన జవ్వనులు పడు క్షోభ యింతంతని యెవ్వరికి చెప్పశక్యమగును? మగఁడుపోయిన కూఁతురు తమ పడకగది గుమ్మమువెలుపల కటికినేల చాపమీఁద నొంటిగా కూలి తనదుర్గతి దలఁచుకొని విలపించుచుండఁగా దయాలేశముగల జననీ జనకులకు రాత్రులు తాము లోపల పట్టెమంచములమీఁద శయనించి నిర్విచారముగా సుఖ మనుభవించుటకంటె మరణము నొంది స్వర్గసుఖ మనుభవించుట యుక్తముగా తోఁచదా? పుట్టినప్పటినుండియు ప్రేమతో పెంచి తమప్రాణములకంటె నెక్కువగాఁ జూచుకొనుచున్న తల్లిదండ్రులకు జీవితేశ్వరులను పోఁగొట్టుకొని దుఃఖసాగరమునందు మునిఁగి తమపాలఁబడ్డ ముద్దుకూతుఁల నాదరించి పతిశోకమును మఱచునట్లు చేయుటకు మాఱుగా కరుణమాలి క్రూరమయిన కులాచారమునకు దాసులయి వారిని విరూపము నొందించి యావజ్జీవము తీఱనికష్టములపాలు చేయవలసివచ్చుట యెంత మనస్తాపకర ముగా నుండును! అట్టియనాథకాంతల దుఃఖములను జూడ నోచుకొన్న యత్తమామలకును బావమఱఁదులకును తక్కిన బంధువర్గమునకును కలకాలము దుఃఖము కలుగుచుండదా? మనదేశములో విధవాధర్మము లేవో కొంచెము మనస్సునం దుంచుకొనుఁడు.

"శ్లో॥ రండానాం సతతం ధర్మః ఉదయాత్ప్రర మేవవై।
నిత్యస్నానం తతో బంధు సన్నిధానేవ సంతతం॥

శ్లో॥ నివాసో గుహ్య సంభాషా సచ్ఛుశ్రూషా సదాశ్రయః।
చతుర్థకాల భుక్తిశ్చ దధిక్షీరాజ్య వర్జనం॥

శ్లో॥ సుగంధ వస్త్రాలంకార గీతాదీనాం విసర్జనం।
తాంబూలాంజన పుష్పాణాం సతతం దూరవర్జనం॥

శ్లో॥ ఖట్వాతల్పాది శయనం శరీరోద్వర్తనం స్రజం।
అభ్యంజనం చోష్ణ వారి స్నాన మాందోళికాదికం॥

శ్లో॥ పునరన్యాని సర్వాణి వస్తూని న చ కామయేత్।
దురాలాపం దుష్టచింతాం నిగ్రహానుగ్రహార్థతాం॥

శ్లో॥ పుణ్యాధికార కళ్యాణ యజ్ఞ కార్యాది కర్తృతాం।
కుర్వతీ తాడనీయా సా తత్స్వీయ గురుసంజనైః॥

శ్లో॥ క్షారంచ లవణం దివ్యం మధురం సూపకం తథా।
వర్జయిత్వా విశేషేణ తిక్తం కటుక మేవచ॥

శ్లో॥ ప్రాశయే ద్భోజయే న్నిత్యం గ్రాసార్థే నైవజీవనం।
ఆషష్టివర్ష పర్యంత మేవం కాలం ప్రయత్నతః।
ప్రాణవృత్తిం ప్రకుర్వీత వయస శ్చరమే తతః॥"

అను కపిలస్మృతి ప్రకారముగా భర్త కాలముచేసిన యబల పెరుగు త్రాగ కూడదు; పాలు త్రాగ కూడదు; సుగంధము దరికి చేరనీయఁ గూడదు ; మంచిబట్ట కట్టుకోఁ గూడదు; అలంకారము కూడదు; పాట వినఁగూడదు; తాంబూలము వేసికొనఁగూడదు; కాటుక పెట్టుకొన రాదు; పుష్పములను దగ్గఱకు రానీయరాదు; మంచము పరుపు మొదలైన వానిమీఁద పరుండఁగూడదు; శరీరము నలుగు పెట్టుకోరాదు; తల యంటుకోరాదు; వేడినీళ్ళు పోసికోరాదు; పల్లకి బండి మొదలైనవి

యెక్కఁగూడదు; ఇటువంటి ఇతరములైన సమస్తవస్తువులను కోరరాదు; ఒకరిమీఁద దయచూపరాదు; కోపపడఁగూడదు; పుణ్యకార్యములు చేయఁగూడదు; శుభకార్యములు చేయఁగూడదు; ఈ కార్యములలో నవిచేసినను తల్లిదండ్రులచేతను బంధువులచేతను దెబ్బలు తినవలెను; ఉప్పు తినఁగూడదు; పులుసు తినఁగూడదు; తీపి తినఁగూడదు; పప్పు తినఁగూడదు; ఒగరును చేదును కారమును మాత్రమే తినవలెను. అఱువదిసంవత్సరములు వచ్చువఱకు నొక్కపూట సగముతిండి తినవలెను. ఇవిగాక "రండాపాకం సదా త్యాజ్యం ప్రవదంతి మనీషిణః" శ్రాద్ధాదులయందును శుభకార్యములయందును మాత్రమేకాక యితరసమయములయందును విధవచేసిన పాకము నెవ్వరును భుజింపరాదు. లోకములో నాఁడుపుట్టుక పుట్టి మగనిని పోఁగొట్టుకొని కలకాలము నిటువంటిబాధలు పడుచుండుటకంటె నొక్కసారిగా మరణమునొందుట యెంతహాయిగా నుండును? దొరతనమువారు క్రూరకృత్యమని తలఁచి సహగమనమును మాన్పించి లోకోపకారము చేసినను భాగ్యహీనలయిన విధవల దురవస్థలను తలఁచుకొనఁగా వారి పాలిటి కది యొక యపకారమే యయినదనియు వారి కందువలన నుద్దేశించిన మేలు కలుగలేదనియు నేను భావించెదను. ఈప్రకారముగా బ్రతికియున్నంత కాలమును సమస్త సుఖములను బాసి నిరంతర దుఃఖమును తీవ్రమనోవేదనను పొందుచుండుటకంటె బ్రతికియుండఁగానే చచ్చిన శవముతో కట్టిపెట్టి కాల్పఁబడికాని పూడ్వఁబడికాని గడియలో ప్రాణవియోగము పొంది యీబహుళ దుఃఖములనుండి విముక్తి పొందఁగాంచుట యెవరి కభ్యర్థనీయముగాఁ గనఁబడదు? ఇట్లు చెప్పుటచేత సహగమనమును మాన్పిన ఫలము స్త్రీలకు కలిగించుటకై పునర్వివాహములను తగినంత ప్రోత్సాహపఱుప

వలయుననియు పునర్వివాహము చేసికొన్నంత మాత్రముచేత పెద్ద పులులవలె మీఁదఁబడి బాధింప నంకెలువేయు మతాచార్యాదుల యుపద్రవములనుండి యనాథబాలికల రక్షింపవలయుననియు నాయభిప్రాయమే కాని సహగమనము క్రూరకృత్యము కాదనికాని దానిని మాన్పఁగూడదని కాని నాయభిప్రాయ మెంతమాత్రమును గాదు. మనదేశములోని విధవలు పడు బాము లివిమాత్రమే కావు. అనాథలయిన కాంతలు తమజీవనాంశముసకై భర్త బంధువులతో తగవులు పడి దారిగానక న్యాయసభలలో వ్యాజ్యములకు దిగినప్పుడు భర్తలు ఋణము చేసి పోయి రనియు, పిత్రార్జితమయిన సొత్తులేదనియు, ఉన్నది స్వార్జితమనియు, ఆసతులు వ్యభిచారిణులనియు, వాదించి దొంగసాక్షులను కుదిర్చి యప్రమాణములు చేయించి యసత్యములు పలికించి వివిధ మాయోపాయములు పన్ని వారిభరణము నెగఁబెట్ట యత్నింతురు. ఒకవేళ నాపురుషోత్తముల ప్రయత్నములు ఫలింపక భగీరథప్రయత్నముమీఁద నావిధవలకు న్యాయాధిపతి యొక్కపూట తిండికైనను చాలీచాలనట్టుగా తీర్పు చెప్పినయెడల దాని నపహరించుటకై యున్న సొత్తును బంధువులపేర వ్రాయించియు రాజభటులు వచ్చినప్పుడు తాము మొగము చాటువేసి సొత్తేమియు నగపడకుండ దాచియు, మాయవేషము లెన్నెన్నియో వేయుదురు. ఓహో! మగఁడు చచ్చి యేడ్చుచున్న యనాథల కొక్కపూటతిండికి చాలీచాలని జీవనాంశము నియ్యవలసి వచ్చునని వారి మగల భాగమునంతను వేసికొనియు మనవారు వితంతువులమీఁద లేనిపాపములు మోపి యెటువంటి యకృత్యములకు లోనయి తాము సుఖపడఁజూచుచున్నారు! ఇటువంటి గతిమాలిన విధవలు పుట్టినిల్లుచేరి వారియండను జేరి బ్రతుకవలసియుండును. తల్లిదండ్రు లొకవేళ తమ యనాథపుత్రికలను వీలై

సంత ప్రేమతోనే చూతురన్నను వదినెలును మఱదండ్రును వారి మీఁద తమకాప్రేమ యుంపనేరదు గనుక పోయిన భర్తలనిమిత్తమై వారేడ్చునప్పుడెల్ల వారము లేక వర్జ్యము లేక నిండినయింటిలో నేడ్చుచున్నదనియు దొంగయేడుపనియు తప్పులుపట్టుచు, వారిభరణమును కూడ తామేపుచ్చుకొని మూఁడుజాముల కిన్ని మెతుకులు వేసియు రాసెడు మ్రింగుననని విసుగుకొనుచు ఒక్కపూట పెట్టెడు మెతుకులకై యహోరాత్రములు విరామములేకుండ నింటిపని యంతయుఁ జేసి యడ్డమైనవాండ్రచేతను రోఁతమాటలు పడుచు నెవ్వరే కాని కూఁతలు కూసినను తలయెగ్గి యూరకున్నను మఱింత బాధపెట్టుచు, వారిజీవనమును దుర్భరముగాఁ జేయుచుందురు. ఇంట నెవరికే విపత్తు సంభవించినను విధవలే దానికి కారణమగుదురు. వీధిలోనికి ప్రయాణమైనప్పుడు విధవముఖము కనఁబడినను విధవ యెదురుగా వచ్చినను దుశ్శకున మైనదని యెల్లవారును చెడతిట్టుదురు. ఎంతో ప్రేమతోఁ జూచుచుండు సోదరులుసహితము నిద్ర లేచినతోడనే విధవతోడఁ బుట్టినపడుచు కనఁబడిన పక్షమునను ప్రొద్దుననేలేచి విధవముండ మొగము చూచితిని. నేఁ డేమికీడు మూడునోయని చిరాకు పడుచుందురు. వారిని చూచినవారందఱును వారెంతో పాపము చేసినవారని భావింతురు; ఈనిర్భాగ్యురాలు భార్యయయి మగనిని చంపినదని దూషింతురు. ఆహా! ఈలోకములో విధవలకు సుఖమన్నమాటయే యుండక వారిజీవనమే నిరర్థకమై వారు బ్రతికియుండియు చచ్చినవారితో సమానులుగానే యుందురుగదా? ఓహిందూమహాజనులారా! పరులవలని బాధలక్కఱలేక ప్రాణవల్లభులు పోవుటచేతనే దుర్వారదుఃఖములపాలయి కుమిలి కృశించుచు నెల్లవారికిని దయనీయులు కాఁదగిన యనాథయువతులను కరుణించి యాదరించుటకు

మాఱుగా మీఁదిమిక్కిలి నిష్కారుణులయి పొట్టకు తిన్నఁగా మూఁడు పూటలను తిన్నంతయన్నమునైన పెట్టక సగము మాడ్చి చంపుచు గృహమునఁగల హీనమయిన కష్టపుపనియంతయు వారిమీఁదనే వేసి మీరనేకవిధముల బాధలు పెట్టుచుండుటచేతనే గదా లోకములో దయను పురికొల్పవలసిన "విధవా" శబ్దము భాషలోని పదములలో నెల్లను కర్ణకఠోరమైనదిగా మాఱిపోయినది! "విధవ" యను పేరుకంటెను నీచమయినదియు, అవమానకరమయినదియు రోషమును కలిగించునదియు, మనదేశములో మఱియొక పదమున్నదా? ఎంతనీచుని నయినను "విధవా" యని పిలిచినంతమాత్రమున మండిపడి వాఁడది యెంతో గొప్పతిట్టుగా భావించుకొని తన్నామాట యన్నవానిని మ్రింగివేయఁ జూచుచున్నాఁడు. ఒకనిని "పశువా" యన్నను కొంతసహింపఁగలుగునుగాని "విధవా" యన్న నించుకయు తాళఁజాలఁడు. దీనినిబట్టి విధవలయవస్థ మృగములదానికంటెను మన దేశములో హీనమయినదిగా నున్నట్టు మీరూహించుకో వచ్చును. అయ్యో! ఇటువంటి సంతాపకరమయిన దశలో నిలిచి యనాథలయిన యబల లెంతకాలమునుండి మనదేశములో కన్నుల నీరుకార వెత కుడుచుచున్నారో కదా! కటకటా! ఈయనాథకాంతలకన్నుల నుండి వెలువడిన జలమంతయు నిలువ యుండినయెడల దేశమునందంతట నెన్నిబాష్పనదులు ప్రవహించుచు నెన్ని మహాసముద్రములేర్పడునో! నిర్భాగ్య వితంతువులారా! మీయాపదలు తలఁచుకొన్నప్పు డెటువంటి రాతిగుండెయయినను నీరుగా కరఁగకుండునా? పాపపువిధి మిమ్ము మఱియొకచోట పుట్టింపక యీహిందూదేశమునందు దయాశూన్యులయిన ద్విజులకడుపున నేల పుట్టించుచున్నాఁడు? మీరిందు జన్మింపక పశువుల మెడలు విఱుచుకొని తిను కిరాతుల కడ్డు

పునః బుట్టినను పునర్వివాహములు గలిగి కొంత సుఖపడుదురుగదా? ఈ దేశమున నగ్రవర్ణములవారిలో స్త్రీలయి పుట్టెడు పాపము పగవారికయినను కలుగకపోవునుగాక! ఓ మహాజనులారా! మీరు లోకనిమిషము పక్షపాతము మాని స్త్రీలయవస్థను సమబుద్ధితో విచారించి స్త్రీపునర్వివాహమున కనుజ్ఞ యిచ్చి శుద్ధమయి యుండిన మన యార్యకులమున కంతకు నపకీర్తికరముగా నున్న యీ దురాచార కళంకమును బాపుకొని హిందువు లనాథలను హింస పెట్టుచున్నారన్న యీ నిందను సాధ్యమయినంత శీఘ్రముగా తొలఁగించుకొనుటకయి ప్రయత్నింపుఁడు. ఒక పురుషుఁడు తన జీవితకాలములో నెంతమంది భార్యలనయినను చేసికోవచ్చును; ఒక స్త్రీ పసితనములో భర్తపోయినను యావజ్జీవమును మరల వివాహము చేసికోఁగూడదు. కామముడిగి కాటికి కాళ్ళుచాచుకొనియున్న ముసలివానికి సహితము భాగ్యహీనురాలయిన మూఁడేండ్ల పసికూనను వివాహమాడి యావజ్జీవమును దానికొంపతీసి హింసింప ననుజ్ఞయిచ్చి, మూఁడేండ్ల ముద్దరాలికి మగఁడు పోయినను బ్రతికియున్నంత కాలమును వివాహము లేక రూపమును యౌవనము నడవిలోఁగాచిన వెన్నెలకాఁగా ప్రాణమున్నంత కాలమును దుఃఖపడవలెనని నిర్బంధించుట యేమి న్యాయము? ఏమి ధర్మము? విధవావివాహము మంచిదని జంకుమాని నిశ్శంకముగా బహిరంగముగా సభలలో చెప్పలేకపోయినను, కులమువారి యెదుట నొప్పుకోలేకపోయినను, గృహమునకు పోయి తన ముద్దుల కూఁతురు సంపూర్ణ యౌవనమధ్యమున ననాథయయి దీనముఖముతో శోకదేవతవలె రూపము దాల్చి వచ్చినట్టు సుఖహీనయయి యింట మెలఁగుచుండఁగాఁ జూచునప్పుడును రూపమున రతీదేవిని మించెడి తన ప్రియసోదరి సంపూర్ణచంద్రబింబమును బోలెడు ముఖము వాడిపోయి

పోయిన భర్తకయి దుఃఖించుచు పుష్పపల్లవసమావృతమైన కోమల లత యకాలమునందు చీడపట్టి యెండఁబాఱినట్లుగా కుందనమువంటి యంగములు శోషిల్లి వయస్కాలమున శుష్కింపఁగాఁ జూచునప్పుడును హృదయము పగిలి పాపపు పూర్వాచారమును నిందించి పునర్వివాహములను కోరనివాఁ డెవఁ డుండును? ఇంచుమించుగా లోకములో స్త్రీపురుషులు సమానముగా నుండుటయు, వయసు చెల్లి సుఖపడవలసిన కాలము పోకముందే పురుషుల కనేకులకు భార్యలు పోయినట్టే స్త్రీలకును భర్తలు పోవ తటస్థించుచుండుటయు, చూడఁగా పురుషులవలెనే స్త్రీలును పునర్వివాహము చేసికోవలసినది భగవదిష్టమనియు ధర్మమనియు మీకు స్పష్టపడుచుండ లేదా? ప్రపంచములో స్త్రీలును పురుషులును సంఖ్యయం దించుమించుగా సమానముగానే యున్నను, పురుషులు యుద్ధాదులవలనను సముద్రయాత్రలు మొదలయిన కష్టకార్యములవలనను సులభముగా నశింపవలసిన వారుగా నుందురు గనుక సామాన్యముగా పురుషులసంఖ్యయే కొంచెమధికముగా నుండును. దీనినిబట్టి విచారింపఁగా నొక్కపురుషున కొక్కస్త్రీ యుండి వివాహసంబంధమువలన వారు పరస్పరసుఖ మనుభవింపవలసినవా రనుట కరతలామలక మగుచున్నది కాదా? అట్లు లేకపోవుటవలన నొక్క స్త్రీలుమాత్రమే కాక మొత్తముమీఁద పురుషులును బహుబాధలకు లోనుగావలసిన వారగుదురు. మూఁడు నాలుగు సంవత్సరములక్రిందట గణించిన లెక్కప్రకారముగా మనహిందూదేశములో ౨౫,౩౮,౯౧,౮౨౧ జనులున్నట్టు కనఁబడుచున్నది. వారిలో ౧౨,౯౯,౪౧,౮౫౧ రు పురుషులు; ౧౨,౩౯,౪౯,౯౭౦ రు స్త్రీలు. ఆస్త్రీలలో నాయవవంతుకంటె నధికముగా ననఁగా ౨,౦౯,౩౮,౭౨౭రు విధవలుగా నున్నారు. వారిలో తొమ్మిది సంవత్సరములకు లోపున

వయసువారు ౭౮,౯౭౬ రును, తొమ్మిది సంవత్సరములకు పయిఁబడి పదునాలుగు సంవత్సరములకు లోపలివయస్సులో నున్నవారు ౨,౦౭,౩౮౮ రును, పదునాలుగు సంవత్సరములు దాటి పందొమ్మిది సంవత్సరములకు తక్కువ ప్రాయములో నున్నవారు ౩,౫౨,౭౩౬ రును, మొత్తమిరువదిసంవత్సరములకు లోపలి యీడుగల బాలవిధవలే యాఱులక్షల యఱువదితొమ్మిదివేల తొంబంద్రున్నారు. మనహిందూదేశములో ప్రతిసంవత్సరము నిన్నిలక్షల యనాథబాలికలు పతివిహీనలయి కలకాలమును తీఱని వెతల పాలగుచుండఁగా ప్రతిక్రియ చూడక యుపేక్షించి యూరకుండుట దయాలేశము గలవారికి ధర్మమగునా? భగవంతునిబిడ్డలై మనదేశమునఁ బుట్టిన యనాథబాలిక లింతమంది ప్రతిదినమును మనకన్నులయెదుట కన్నులనీరు సంతతధారగా కారనేడ్చుచు గతిలేక బాధ పడుచుండఁగా దయఁజూపలేని మనము సిగ్గులేక యేమొగము పెట్టుకొని మన విషయమయి దయచూపుమని భగవంతుని వేఁడుకోఁగలము?

ఆసంగతి యటుండనిండు. స్త్రీ పునర్వివాహములకు ప్రతిపక్షులుగా నున్నవారు విధవోద్వాహములు చేసిన వ్యభిచారము మానదనియు, వానివలన శిశుహత్యలకు మాఱుగా పతిహత్యలు జరుగుననియు, అతిప్రజాభివృద్ధి కలిగి దేశమునకు క్షామము సంభవించుననియు, మనము వివాహమాడినస్త్రీలు మన మరణానంతరమయినను మఱియొక భర్తతో కాపురము చేయుదురన్న మాటయే వినుట కసహ్యముగా నుండుననియు, వితంతువులు తమస్థితి కలవాటుపడి సుఖమునే యనుభవించుచున్నారనియు, ఒకభర్తను పొందిన స్త్రీతోడి సంభోగమున కెవ్వరు నంగీకరింపరనియు, గొల్లలు మొదలయినవారి

వలెనే యగ్రవర్ణములవారిలోకూడ మాఱుమనువులు చేసినయెడల వారిగౌరవము పోవునేనియు, వివిధములయిన యాక్షేపములను జేయుచున్నారు.

విధవావివాహములు నెలకొల్పినంత మాత్రముచేత వ్యభిచారము సంపూర్ణముగా నశించునని నేనును చెప్పజాలనుగాని చాల వఱకు తగ్గునని మాత్రము దృఢముగాఁ జెప్పఁగలను. ఒకదోషమును మనము పూర్ణముగా నశింపఁజేయలేము గనుక సాధ్యమయినంత వఱకు దానిని తగ్గించుటకయి ప్రయత్నము చేయఁగూడదనుట సయుక్తికము కాదు. లోకములో నధర్మమెప్పుడును పూర్ణముగా నశించుట సంభవింపదు గనుక, బుద్ధిమంతులగువారు సాధ్యమయినంతవఱకు మేలును పెంపుచెందించుటకును కీడును తగ్గించుటకును సదా పాటుపడుచుండవలయును. రక్షకభటులు నేరములనన్నిటిని పట్టుకోలేరు గనుక, ఆరక్షకశాఖనే తీసివేయవలెననుట యుచితముగా నుండునా? న్యాయాధిపతు లన్నివ్యవహారములలోను న్యాయమును కనుఁగొనలేరు గనుక దొరతనమువారు న్యాయసభలన్నియు నెత్తివేయవలె ననుట బుద్ధిమంతు లంగీకరింపఁ దగియుండునా? ఔషధమువలన సమస్తరోగములును కుదురుచుండలేదు గనుక వైద్యమెప్పుడును చేయింపఁగూడదనుట వివేకులు మెచ్చఁదగియుండునా? జగత్తులో మనము చేయవలసిన పనులన్నియు శక్యమయినంతవఱకు కీడును తగ్గించి సుఖాభివృద్ధి చేయుటకొఱకే గనుక, మనము స్త్రీపునర్వివాహము నంగీకరించుటయు దోషనివారణమయి సుఖాభివృద్ధి కలుగుటకొఱకే యయియుండవలెను. స్త్రీపునర్వివాహమును పునరుద్ధారణము చేయుటవలన నొక్క వ్యభిచారము మాత్రము పూర్ణముగా పోకపోయినను గర్భస్రావములును భ్రూణహత్యలును శిశుహత్యలును

పూర్ణముగా నశించుననుటకు సందేహము లేదు. పుణ్యస్త్రీలకువలెనే వయసులోనున్న విధవలకును కామశాంతికయి న్యాయమయిన మార్గమును కనఁబఱిచినయెడల వారప్పుడు వ్యభిచరింతురేని దొంగలను శిక్షించినట్లు శిక్షించి వ్యభిచారము నడఁచుటకు సాధ్యమగునేకాని మఱియొకవిధముగా సాధ్యము కాదు. ఆఁకలి గొనియున్నవారిని గొనిపోయి భోజనపదార్థములతో నిండియున్న యొకగదిలో పెట్టి తాళము వేసి న్యాయమార్గమున పాటుపడి సంపాదించి క్షుత్తుతీర్చుకొనుట కవకాశమియ్యక నిరోధించి వారు క్షుద్బాధకు తాళలేక యాగదిలోని యాహారపదార్థములలో నేదయిన భక్షించినచో వారిని దొంగతనమును చేసిరని దండించుట యెంత న్యాయముగా నుండునో, అట్లా దొంగతనమును మాన్పుట యెంతవఱకు సాధ్యమగునో మీరే యాలోచించుకొనుడు. అట్టిస్థితిలో పయినిర్బంధములను బెట్టి శిక్షించువారినే యందఱును క్రూరులందురు గాని దుస్సహమయిన క్షుత్తును తీర్చుకొనుటకయి యా భోజ్యపదార్థభక్షణము చేసిన వారి నెవ్వరును దోషులని దూషింపరు. కాఁబట్టి యీసంగతిని మీరు మనసునం దుంచుకొని, కామపీడితలయియున్న యనాథయువతులను కాముకజనమధ్యమున వసించునట్లుచేసి కామశాంతికయి వారికున్న న్యాయమార్గమును నిరోధించి యందుచే వారక్రమమునకు దిగునట్లు చేసి తరువాత నయినను క్రమమయిన మార్గము చూపఁ బ్రయత్నించుటకు మాఱుగా వారిని శిక్షింతుమందురేని వివేకులయినవారు మిమ్మెట్టివారినిగా భావింతురో మీరే సమబుద్ధితో విచారించుకొనుఁడు. క్షుద్బాధవలె కామబాధ యంత నివారించుకో శక్యముకానిదా యని మీరడుగవచ్చునుగాని పయినుండి యితరులవిషయమయి తేరగా మాటలు చెప్పుటకంటె కామనిగ్రహముచేయుట యౌవనదశలో

నెంత సాధ్యమగునో వివాహమును మానుకొని స్వవిషయములో ననుభవముచేత పరీక్షించిన పక్షమున మీకే స్పష్టముగా విశదమగును. విద్యావివేకములు గలిగి స్థిరచిత్తులమని చెప్పుకొనుచు కొంత కాలము భార్యతో విషయసుఖము లనుభవించి సంతానముఁ బడసి వయసు చెల్లిన పురుషులే భార్యపోయినప్పుడు కామము జయింపలేక మూడేండ్ల దానిని వివాహమాడి దానినిమిత్తమయి యాశపడి కని పెట్టుకొని యుండవలసి వచ్చుచుండఁగా, ఇఁక మూడేండ్లప్పుడు ముండలయి యదపాజ్ఞలులేక పెరిగి మూర్ఖురాండ్రగుటచేత నుచితానుచిత వివేకము లేనివారయి స్వభావచంచలలయి యౌవనమదముచేత దేహములు తెలియకుండు స్త్రీలకా యెల్లకాలము నింద్రియనిగ్రహము చేయుట శక్యమగును? పురుషులకంటె స్త్రీలకు కామ మెక్కువగా నుండునన్న మనపుస్తకములమాట యటుండనిచ్చి స్త్రీలకును పురుషులకును కామము సమానముగానే యుండునన్న సత్యమును గూడ మాటుపఱిచి ప్రతిపక్షులవాదమునకు మిక్కిలి యనుకూలముగా నుండులాగున పురుషులకన్న స్త్రీలకే తక్కువకామ ముండునని యంగీకరించినను, అప్పుడుసహితము వితంతువివాహ మనావశ్యకమని యేర్పడనేరదు. సోమయ్యకంటె సోమమ్మ కాఁకలి తక్కువ గనుక సోమమ్మను తిండిపెట్టక మాడ్చి చంపవలయునని మతిమంతుఁ డెవఁడు సాధింపఁదలపడును? అంతటి ధీమంతుఁ డొకఁడుండెనా సోమయ్యకంటె సోమమ్మకు కామము తక్కువ గనుక సోమమ్మను వివాహ మాడనియ్యక బాధింపవలయుననియు నతఁడు సిద్ధాంత మేర్పఱుప సాహసింపవచ్చును. కాఁబట్టి వితంతువులకు వివాహమువలన వ్యభిచారము పూర్ణముగా మానదని యేర్పడినను, స్త్రీలకు కామము తక్కువేయని యొప్పుకొన్నను, అధర్మ మెంతతగ్గిన నంత క్షేమకరము గనుకను బల

హీనలను సహితము వారు పొందఁదగినంత సుఖమును పొందనియ్యక హింసించుట న్యాయము కాదు గనుకను స్త్రీపునర్వివాహ మావశ్యక మని యేర్పడక తప్పదు.

మనపెద్దలు కొందఱు స్త్రీపునర్వివాహములు వ్యాపించినచో శిశుహత్యలకు మాఱుగా పతిహత్యలు జరుగునని భయపడుచున్నారు; కాని వారిమాటలంతగా నాదరణీయములు గావు. ఇతరులను పాడుచేసి తాము సుఖపడువారెవ్వరును తమవలన నపకారము నొందిన వారివిషయమయి భయపడుచుండుట సహజమే గనుక, మనవారి కిప్పుడు కలిగెడు భయమందువలన వచ్చినదే కాని నిజమయినది కాదు. ఈదేశమునందే కాదు ప్రతిదేశమునందును పరులను నిర్బంధపెట్టి తాము సౌఖ్య మనుభవించువా రా నిర్బంధము మానినయెడల కీడు మూడునని తలఁచుచునే యుందురు. కాని కీడు తొలఁగించుటవలన కీడుకలుగుట మాత్ర మెక్కడను లోకానుభవ విరుద్ధము. ఒక్క యీ హిందూదేశమునంకు తప్ప తక్కిన సమస్తదేశములయందును స్త్రీపునర్వివాహములున్నవి గదా! వానిలో నెక్కడ నయినను పతిహత్యలు జరుగుచున్నట్టు మీరు వినియున్నారా? ఏదేశముమాటో మన కేటికి? ఈ హిందూదేశములోనే మాఱుమనువులున్న గొల్లలు మొదలయిన వారిలోనే భార్యలు భర్తలను చంపుచున్న ట్టెప్పుడయిన మీకర్ణగోచర మయినదా? ఎవ్వరిలోనులేని భయము నిష్కారణముగా మీ కేల రావలెను? భార్య పోయినయెడల మరల వివాహమాడవచ్చునని మీరు ప్రతిదినమును భార్యల నూరక చంపుచున్నారా? ముసలిమగనికి పడుచుభార్యయు, రూపహీనునకు రూపవతియు, దరిద్రునకు మదవతియు, సంభవించినప్పుడు యౌవనవంతుని

రూపవంతుని ధనవంతుని సంపాదించుటకయి భార్య భర్తకు విషము పెట్టునన్న భయము మీబుద్ధికల్పితమేకాని మఱియొకటి కాదు. ఎంత తెలివిమాలినదయినను తాను ముందు మఱియొకభర్తను చేసికొని సుఖముగా బ్రదుకఁగోరినప్పుడు హత్యచేసి తనప్రాణముమీఁదికి తెచ్చి పెట్టుకొనునా? ముందు వివాహమాడఁదలఁచుకొన్న పురుషుని సాహాయ్యమయిన నక్కఱలేక యొకస్త్రీ విషాదులు సంపాదించి పతిహత్య చేయుటకు శక్తురాలగునా? ముందు తనకంటె మంచివాఁడు తటస్థించినయెడల తనగతియు పూర్వపు భర్తతోడిదే యగునని తలఁపక యాదుర్మార్గురాలిని వివాహము చేసికొనుట కెవ్వఁడయిన నొడఁబడునా? నరహత్య చేయుటకు పాపభీతి యుండదా? పాపభీతి లేకపోయినను మగనిని చంపి మఱియొకనిని వివాహము చేసికొనుటకయి యాకాలమునందు రూపవంతుఁడును ధనవంతుఁడును యౌవనవంతుఁడును దీర్ఘకాలపు బ్రహ్మచారిగానో యిప్పుడు భార్య పోయినవాఁడుగానో యుండుట తటస్థించి యట్టివాఁడు హంతకురాలితో సమానమైన కులమువాఁడును శాఖవాఁడును భిన్నగోత్రుఁడును నయి యేండ్లచేత పెద్దవాఁడయి యామెను వరించుట సాధారణముగా సంభవింపఁదగి యున్నదా? వీనినన్నిటిని న్యాయబుద్ధితో నాలోచించినయెడల పతిహత్యల కవకాశము లేదని యీ యాక్షేపణము చేసెడివారికే తెలియవచ్చును.

ఇఁక స్త్రీపునర్వివాహమువలన మితిమీఱిన ప్రజాభివృద్ధియయి కాటకములును దారిద్ర్యమును సంభవించునని భయపడువారి భీతిని మాన్పుటకయి కొంత ప్రయత్నింతము. ఈ యతిప్రజాభివృద్ధియు కాటకములును స్త్రీపునర్వివాహములున్న యితరదేశములకు వేనికిని

కలుగక యొక్క హిందూదేశమునకు మాత్రమే కలుగునా? మన హిందూదేశమునం దింకను కావలసినంత నేల సేద్యములేక బీడుగా పడియున్నది; అరణ్యములు కొట్టి బాగుచేయువారు లేక రోగజనకములై కొండవాండ్రకు మాత్రము వాసయోగ్యములయి బహుయోజన విస్తీర్ణములయిన ప్రదేశము లనేకము లించుమించుగా ప్రతిమండలమునందును ఫలపఱుచుకొను దిక్కులేక వ్యర్థముగా పడియున్నవి. మన దేశమునందలి వృత్తులును హస్తకర్మలును తగినవా రవలంబింపక యింకను మిక్కిలి హీనదశయందేయుండి ప్రజాభివృద్ధిని కోరుచున్నవి. మనదేశమునందు యౌవనదశయందున్న విధవ లందఱును వివాహములాడి సంతానముగాంచి పుత్రులతోను పౌత్రులతోను దినదినాభివృద్ధి నొందునంతటి భాగ్యమే మనదేశమునకు లభించినను, అప్పుడు సహితము వారందఱును పయిని చెప్పిన వ్యర్థముగా నున్న భూమినంతను ఫలమునకుదెచ్చి దేశమును మంచిస్థితికి తెచ్చి తాము సుఖపడుటకే సమర్థు లగుదురు. అంతేకాక యిప్పుడు మనదేశమునందు పండిన పంట లితరదేశములకు విశేషముగా నెగుమతి చేయఁబడుచున్న సంగతి యందఱు నెఱింగి యుందురు. ఇప్పుడున్న ప్రకారమే భూమి యుండి యభివృద్ధిలేక యిప్పటి ప్రకారముగా భూమి ఫలించుచున్నను మనదేశములోనిపంట యొక్కసారిగా జనసంఖ్య యిప్పటికంటె ద్విగుణమయినను వారికందఱికిని చాలియుండును. కాఁబట్టి ప్రజాభివృద్ధి కలిగి కాటకములు సంభవించి తాము తిండికిలేక చచ్చిపోదుమని భయపడువారు విధవోద్వాహమువలన తమకిప్పుడు వచ్చిన యుపద్రవము లేదని తెలిసికొని గుండెకుదిరి హాయిగా నిద్రపోవచ్చును. ఇఁకముందు పుట్టఁబోవువారు వసించుటకు స్థలములేక చచ్చిపోదురని భయపడుటకును వారినిమిత్తమయి యాసియాఖండ

మునం దించుమించుగా నిర్మానుష్యమయి వాసయోగ్యమయిన భూమి కావలసినంత యున్నది గనుక, ఆభయమునకు నవకాశము లేదు. ఈబుద్ధిమంతు లిప్పుడు విధవల మూలమున ప్రజాభివృద్ధి కలుగుచుండ లేదని సంతోషించుచున్నను దేశస్థితిని చక్కఁగా విమర్శించి నచో వారియానందమున కంతగా నవకాశము కనఁబడదు. విధవలు పలువు రిల్లువిడిచి లేచిపోయి బహిరంగముగా నెవ్వరినో యుంచుకొని కనిపెంచుచు ప్రజాభివృద్ధిని చేయుచునే యున్నారు. వీరుగాక యిల్లు వదలలేని వితంతువులును శిశుహత్యల నెన్నిటిని జేసినను కావలసినంత మంది కూఁతులను కొడుకులను గని వేశ్యలకును మాలమాదిగలకును నీచకులమువారికిని నిచ్చి సాధ్యమయినంత ప్రజాభివృద్ధిని చేయుచునే యున్నారు. ఇప్పుడును ప్రజాభివృద్ధి యేలాగునను మానలేదు గాని ముందు వితంతువివాహములే ప్రబలి సర్వత్ర వ్యాపించినయెడల నిప్పటివలె సంకరసంతానము వృద్ధినొందక న్యాయమయిన యోగ్యసంతానము వర్ధిల్లి దేశక్షేమమున కనుకూలపడును. అంతే భేదము గాని స్త్రీపునర్వివాహమువలన వ్యత్యాస మంతకంటె విశేషముగా నుండదు. ప్రజాభివృద్ధి కలుగకుండ వారించి భూభారమునడఁచి దేశసంరక్షణముచేయ దీక్షవహించిన యీమహానుభావులు పరులకు మాత్రమే యుపదేశింపక యీవిషయమున తాముకూడ కొంతతోడు పడిన నెంత శ్లాఘాపాత్రముగా నుండును! వారిపరోపకారచింత యంతయు ననాథలను దుఃఖపెట్టి వారిజీవనము వ్యర్థముచేయ పాటుపడుటతోనే సరిపోవలెనా? భార్యలను పోఁగొట్టుకొన్న ముసలివాండ్రయిన తాము ద్వితీయవివాహములు మానివేసి యీఘనకార్యమునకు తోడుపడరాదా? అట్లు తోడుపడి విధవలమీఁద వేయఁదలఁచిన దుస్సహమయిన భారములో కొంత తామును వహించినప్పుడుగదా

లోకము వారి పరిశుద్ధచింతను మెచ్చుకోఁదగియుండును! అనాథలయిన స్త్రీల నేడిపించుటకే పరోపకారచింత యొక్కఱలేకయే కావలసినన్ని కష్టములున్నవి. కాఁబట్టి బుద్ధిమంతులయిన యుత్తరదేశస్థులు పరిహసించునట్లు విద్యాసంపన్నులయినవారు స్త్రీలను బాధించి వారి బ్రతుకు నిరర్థకముచేసి దుఃఖములపాలు చేయుటకయి యిటువంటి హేతుకల్పనలు చేయకుండుఁగని కోరుచున్నాను.

కొందఱు మనభార్యలు ముందు మఱియొకరిని వివాహమాడఁబోవుదురన్న యవమానవాక్యము నెట్లు సహింపఁగలుగుదుమని చెప్పుచున్నారు. అట్టివారు తమజీవితకాలములోనే కాక తమమరణానంతరమును తమ్ము భర్తలని చెప్పుకొను దురదృష్టము వహించిన కాంతలు వివాహసుఖ మనుభవింతురన్నమాట నయినను విని సహింపలేరఁట! ఆమాట విన్న స్వర్గములోనున్న తమయాత్మలకుఁగూడ విశ్రాంతి కలుగదఁట! భార్యలు చచ్చినతరువాతనేకాక వారు జీవించియున్న కాలములో సహితము తాము వచ్చినంతమంది స్త్రీలను వివాహము చేసికోవచ్చునఁట. అట్లుచేయుట భార్యలకవమానకరము కాదఁట! తాము మృతులయి యీలోకమును విడిచిపోయిన తరువాత నయినను తమ్ము తలఁచుకొని కలకాలమును కష్టపడక కొంతకాలమయినను తమభార్యలు వివాహమాడి సుఖపడిపోవుదురన్న పిడుగువంటిమాట యొక్కటియే మిక్కిలి యవమానకరమఁట! ఇటువంటి సచ్చింతకల మహానుభావులతో వాదమేటికి? యుక్తులేమిటికి? వట్టి కంఠశోషణము.

వితంతువులకు తమస్థితి సహజముగానే కనఁబడి చిరకాలాభ్యాసమువలన వారు సుఖమునే యనుభవించుచున్నారు గాని కష్టపడు

చుండలేదన్న యంశమును కొంత విచారింతము. విధవలు కష్టముల కలవాటుపడి యావిషయమయి వారేమియు మొఱపెట్టుకొనుచుండ లేదనుట కభిప్రాయము చిరకాలాచారము మానవ ధర్మమయిన మానావమానవివేచనమును చెడఁగొట్టి వారిని మృగములవలెను వృక్షములవలెను చేసినదనుటతప్ప మఱియొకటి కాదు. అట్లగుట మనకే యవమానకరము. వారిప్పుడు తెలిసికోలేక పోయినంతమాత్ర ముచేత వితంతువులను మనము పెట్టు బాధ యోగ్యమయిన దగునా? విధవలు తమకష్టదశను బొత్తిగా తెలిసికొనుచుండ లేదనుటయు సత్యము కాదు. మనదేశపు వితంతువులు సుఖ మనుభవించుచున్నా రనుటకంటె పెద్దయసత్యమును మఱియొకటి లేదు. అట్టి యవస్థయే సుఖమయినయెడల మనవారు పట్టెమంచములును పఱుపులును మాని వేసి కటికినేలను పరుండుచు, పూటపూటకు రుచ్యములయిన కూరల తోను పెరుగుతోను పాలతోను నేతితోను సుఖభోజనము విడిచి యొంటిపూట తినుచు, వస్త్రాద్యలంకారములను తీసివేసి బోడితలలు చేసికొని కావలసినంత సుఖ మనుభవింపవచ్చును. పురుషులెంత పిన్న వయసు వారయినను వివాహసమయమునందు తప్ప భార్యల మొగము చూడనివారయినను భార్యలు పోఁగానే వారినిపట్టి తల గొఱిగించి విరూపులనుజేసి తిన్నగా తిండిపెట్టక కడుపు కాలవేసి శక్తికి మించిన పని చేయించుచు వస్త్రాద్యలంకారములను వేసిని ధరింపనీయక వీధి మొగము చూడకుండ నిర్బంధించి మూల నదిమిపెట్టి మరల నెప్పటికిని పెండ్లి లేకుండఁజేసి పాడ కనఁబడినప్పుడెల్లను దుశ్శకున మయినదని తిట్టుచు వితంతువులను పెట్టెడు కష్టములు తమ్మొఁ బెట్టినప్పుడు కాని పురుషులు వారిసౌఖ్యమును పూర్ణముగా తెలిసికొనుటకు శక్తులు కారు. వితంతువులు కొంత సుఖమనుభవించుటయు వాస్తవమే యయి

నను, ఆసుఖమునకు మాత్రము మనము కారణభూతులము కాము. వారికష్టములను దుస్సహముగాఁ జేయుటకయి మన చేతనయినంత పని మనము చేసినాము. వారి జీవనము దుఃఖభాజనముగాఁ జేయుటకయి యీ చేసినదానికంటె మన మెక్కువ యేమి చేయఁగలము? అనాథలయి మనపాలఁబడిన యబలల జీవనమును మనమెంత సుఖహీనముగాఁ జేయ పాటుపడినను కరుణాపరిపూర్ణుఁడయిన పరమేశ్వరుఁడీ లోకములో నెవ్వరిని ధర్మమును మీఱినప్పుడు తప్ప సంపూర్ణ దుఃఖము నెప్పుడును పొందనియ్యఁడు గనుక, మొలబంటి దుఃఖములో మోకాలిబంటి సుఖమన్నట్లా దౌర్భాగ్యస్థితిలోనే వారు కొంచెము సుఖమనుభవించుచున్నారు. ఆపన్నుల నెప్పుడు నుపేక్షింపనివాఁడును మహారణ్యమధ్యమునందు సహితము మధురోదకమును వర్షించి ముండ్లమొక్కలను సహితము పోషించువాఁడును నయిన యాపరమదయాళుఁడు చిరకాలమునుండి కష్టపరంపరపాలయి దిక్కుమాలియున్న వితంతువుల యూషరహృదయములయందు మాత్రము కొన్ని సంతోషబీజములను నాటి పెంచకుండునా? అయినను విధవ లప్పుడప్పుడు పొందు సంతోషమును తృప్తిని జూచినను దేశాభిమానము గలవారందఱును విచారపడవలసినదే. లోకములో పిచ్చివాండ్రు తమస్థితి తెలిక్కోలేక పొందెడి యానంద మెటువంటిదో యీవితంతువుల యానందము నట్టిదే; కాని యంతకంటె యోగ్యమయినది కాదు. వారిస్థితి వారికి నిజముగా తెలియదు గనుకను, ఆలోచన లేనివారు గనుకను, మూర్ఖురాండ్రు గనుకను, వారు సంతోషింపఁ గలుగుచున్నారే కాని జ్ఞానభానుకిరణ మొక్కటి గాఢాంధకారావృతమయియున్న వారి హృదయకుహరమునందు ప్రవేశించి యక్కడి యజ్ఞానతిమిరమును కొంచెము తొలఁగింపఁ గలిగిన యెడల నిమిషములో వారిసంతోషమును గింతోషమును

పోయి యాసుఖమంతయు దుఃఖముగా పరిణమించుటకు సందేహము లేదు. అట్టి జ్ఞానోదయము గలిగిన మఱుసటి క్షణమునందు పురుషులు తమ విషయమై చేసిన యన్యాయమయిన యపకృతికి మనమీఁద వారి కెంత కోపము వచ్చునో యిప్పుడు చూడవలసియున్నది. మన కుల సంరక్షణార్థమై వితంతువు లాలాగున కష్టపడుట విధియే యని భావించు వారును కొందఱున్నారు. మన కులసంరక్షణార్థమయియే యన్యాయ మును, హింసయు, క్రూరత్వమును కావలసియున్నయెడల, అట్టి యధర్మమూలమయిన కులము భూమిమీఁద లేకుండ నశించునుగాక! ఈయనాథల కష్టములమీఁదనే నిలిచెడు కుల మెంత శీఘ్రముగా నశించిన మన కంత మేలు గలుగును. కాఁబట్టి యనాథల కన్నీటిచేతనే పెరిగెడు పాడుకుల మొక్కసారిగా పాడుకానిండు. మనకులమునకు పర పీడవలననే బ్రతుకవలసిన దుర్గతి సంభవించునప్పుడు దయ, దాక్షి ణ్యము, ధర్మము మొదలగున పదములు భాషలో నశింపవలసినవే. భూలోకమున మనుష్యజన్మ మెత్తినవారిని మృగములకంటెను హీనదశ నొందునట్లు చేయుటకంటె భూమిని మృగములపాలు చేసి యవి కాపుర ముండుటకే విడిచిపెట్టి మనుష్యులు మూలముట్టుగ నశించుట యుక్త మము. కాని భగవంతుని రాజ్యములో నొకరి దుఃఖమువలననే యిత రులు శాశ్వతముగా సుఖింపవలసిన యవస్థమాత్ర మెన్నటికిని సంప్రాప్తము కాదు. అనావృష్టివలన పంటలుపండునని మీరు నమ్మిన యెడల స్త్రీల బాధవలననే మీకు క్షేమము కలుగుననియు మీరప్పుడు నమ్ముఁడు. న్యాయస్వరూపుఁడును దయానిధియు నయిన పరమేశ్వరుఁడే మనలను పరిపాలించుచున్నపక్షమున స్త్రీలను పెట్టుబాధలవలనను ప్రకృతిధర్మములను మీఱుటవలనను మనకుఁగాని మరి యెవ్వరికిఁగాని యిహలోకసుఖమయినను పరలోకసుఖమయినను కలుగునని నమ్మట

కేవలము వెఱ్ఱితనము. ఎల్లకాలమును వితంతువు లీలాగుననే యన్యాయముగా బాధ పడుచుండవలసినయెడల పయిని భగవంతుని సత్యపాలనమే లేకపోయి దయావిహీనుఁడయిన క్రూరరాక్షసుఁడెవఁడో యీప్రపంచమును పాలించుచుండి యుండవలెను. పరలోకసుఖము నిమిత్తమయి యిటువంటి కిరాతకృత్య మావశ్యకమనుట యీశ్వర దూషణమును సత్యదూషణమును న్యాయదూషణమునుగాని వేఱు కాదు. భగవంతునియందును సత్యమునందును న్యాయమునందును విశ్వాసము లేక చిరకాలమునుండి వచ్చుచున్న యాచారమునందే పరమవిశ్వాస ముంచి దానిని సదా కనుచుండుట చేతను దానిక్రౌర్యమున కలవాటు పడి యుండుటచేతను మనదేశమునందీ యనర్థమున కంతకును కారణమయినది. చిర పరిచయమువలన చెడుగును మంచినిగాను పరులను బాధించి పొందు సుఖమును న్యాయముగాను తోఁపించు పరమసామర్థ్యముగల యాచారమునందు విశ్వాసబుద్ధి లేక సత్యమునందు విశ్వాసము కలిగినయెడల పరపీడనమును పాపకార్యములును మఱునాటికి నశించును.

ఒకసారి భర్తను పొందిన స్త్రీతోడి సంభోగమున కెవ్వరాశ పడుదురనియు మీరు సందేహింపవలసిన పనిలేదు. మనవారి కా నీతియే యుండి యొకరు సంభోగించిన స్త్రీతోడి పొందే రోఁతగాఁ దోఁచునేని మనదేశములో వ్యభిచారమే లేకపోయి యుండును; పయికి పెద్దమనుష్యులవలె పగలెల్లను వేషములు వేసికొని తిరుగుచు చీఁకటి పడఁగానే భార్యలను విడిచిపెట్టి లంజెల యిండ్లకు వేంచేసెడు మహానుభావులే మనదేశములో లేకపోయి యుందురు; దుర్నీతికి పట్టుకొమ్మలయి బహుసంసారములను కూలఁద్రోయుటయే కులవిద్యగాఁగల వేశ్యలందఱును మహాపతివ్రతలయియే యుందురు; మనదేశము

నందు కులటలన్న పేరే లేకపోయియుండును; బాలవిధవల కిప్పటివలె వ్యభిచారదోషమును గర్భపాతాది మహాపాతకములును సంభవింపకయే యుండును. నిత్యమును కన్నకన్నవానితోనెల్లను గలియు వేశ్యల పాదము లాశ్రయించి తమధనమును కొల్లపెట్టు మహాపురుషులవంటి వారికా యెప్పుడో భర్తపోయిన స్త్రీని వివాహమాడుట రోతగా నుండునది! ఇప్పు డిటువంటి వికృతవేషములతో నున్నప్పుడే విధవల తోడి పొందసహ్యముగా నుండనప్పుడు వారీవికృతవేషమును మార్చి సువాసినీ చిహ్నములను ధరించినప్పు డెవ్వరికయిన మరియొక విధముగా నుండునా? కొంతకాల మాచారము సాగినతరువాత ద్వితీయవివాహ మందఱకును మొదటివివాహమునకంటె వేఱుగా తోచనేతోఁచదు. ఇంతకును మనవారు ముందుగా నట్టివారిజోలికిపోక పురుషసంభోగ మెఱుఁగని బాలవితంతువుల కయినను పునర్వివాహమున కనుజ్ఞయిచ్చిన తరువాతఁగదా పెద్దవారిసంగతి యాలోచించవలెను?

గొల్లలు మొదలయిన వారితోడి పాటుగా మనలోకూడ మాఱు మనువు లున్నయెడల మనయాధిక్యము పోయి మనమును వారితో సమానులము కామా యని యగ్రవర్ణములవారు కొంద ఱనుమా నించు చున్నారు. వారితో సమానముగా భోజనము చేయుచుండుట వలన మనయాధిక్యము పోలేదు; వారితో సమానముగా బట్టలుకట్టు కొనుచుండుటవలన మనగౌరవము పోలేదు; వారితో సమానముగా వివాహము లాడుచుండుటవలన మనశ్రేష్ఠత పోలేను; వారితో సమా నముగా మన మన్నిపనులు చేయుచున్నను పోక, ఇప్పుడు జరుగు చున్నట్టుగా పాపమూలమయిన గర్భస్రావములు శిశుహత్యలు మొద లయిన వానివలనను పోక, శాస్త్రసమ్మత మయిన పునర్వివాహములను

మనస్త్రీలకుఁ జేసి యీమహాపాతకముల నన్నిటిని పోఁగొట్టుకొనుట వలననా మనగౌరవము పోవును? మనకు శిశుహత్యలతోను గర్భపాతములతోను నిలిచెడు గౌరవము పోయినను పోనిండు.

ఓ హిందూమహాజనులారా! నేనీవిషయము నీవఱకే యెక్కువగాఁ జెప్పియున్నాను. మనపూర్వులు ధర్మశాస్త్రములను జేసి లోకమును యుక్తమార్గమున నడిపించి యుండఁగా వారిసంతతివారమయ్యును మన మనుష్యులను మంచిమార్గమున నడపించుమాట యటుండ మనమయినను యుక్తమార్గమున ప్రవర్తింపక మనస్త్రీలగతి నయినను బాగుచేసికోలేకుండుట యెంతయు నవమానకరముగా నున్నది. స్త్రీలకు పునర్వివాహము నంగీకరించుటవలన వారికి లాభమే కాని యెవ్వరికి నేవిధమైన నష్టమును లేదు. మనము వితంతూద్వాహము కూడదనుటవలన మన యోర్వలేని తనము బయలపడునే కాని వేఱు సుగుణమేదియు వెల్లడికాదు. మన కడుపునపుట్టిన యనాథలైన బాలికల యెడలనే దయఁజూపలేని పక్షమున మన మే మొగముపెట్టుకొని మాపాపములు క్షమించి దయచూపుమని యీశ్వరుని నిత్యమును వేడుకోఁగలము? ఈశ్వరునియొక్క సమస్తకల్యాణగుణములకును దయయేకదా శిరోమణియయి సృష్టియం దెల్లయెడల ప్రకాశించుచున్నది! తమ యల్పాయుష్కాలములో లోకములోని సమస్తజీవరాసులును నపారమయిన సుఖమనుభవించు చుండుట కాతని దయకాక మఱి యేమికారణ మున్నది. ఘాతుకమృగములు సహితము స్వజాతిమృగములను బాధింపక ప్రేమ చూపుచుండఁగా జ్ఞానసంపదచేత నత్యధికులమయిన మనము లాభలేశమైనను లేక నిష్కారణముగా మనతాతలును ముత్తాతలును బాధపెట్టిరను ప్రబలహేతువుచేత కరుణమాలి యనాథలయి దిక్కుమాలి మనలను జేరిన యీాడు

వారిని హింసపెట్టుట ధర్మమగునా? నష్టకర మైనప్పుడెల్లను పూర్వా చారమును మార్చుకొనుచుండుటకు మనపూర్వు లెప్పుడయిన వెనుక తీసిరా?

శ్లో॥ పరిత్యజే దర్థకామౌ యౌస్యాతాం ధర్మ వర్జితౌ
ధర్మం చా ప్యసుఖోదర్కం లోక విక్రుష్టమేవచ॥

అని ధర్మశాస్త్రకర్తలలోనెల్ల నగ్రగణ్యుండైన మనువు అసుఖకర మును లోకమునకు శోకకరముసైన ధర్మము నయినను విడువవలయు నని విధించి యుండలేదా? స్త్రీపునర్వివాహమును సమస్తధర్మశాస్త్ర ములును ప్రతిపాదించుచున్నవి గనుక మనమిప్పుడు చెడిన ధర్మమునె పునరుద్ధారణముఁ చేయవలసి యున్నదికాని ధర్మవిరుద్ధముగాఁ జేయ వలసిన దేమియు లేదు. ఆచారవిరుద్ధముగా మన మిప్పుడీ యనాథల విషయమున నేమియుఁ జేయలేకపోదుమని నిమిషమాత్రమును భావింపఁ బోకుఁడు. మనము చేయఁగలిగినది కావలసినంత యున్నది. రాజులకంటెను, సేనలకంటెను, ధనములకంటెను, సాధనములకంటెను బలవత్తరమైన సత్యబలమును ధర్మబలమును మనపక్షమున నున్నవి. గనుక, వానిసాహాయ్యముచేత మన మెంతటిపని నైనను నిర్వహింప సమర్థుల మగుదుము. ఈధర్మబలముముందఱ తక్కిన సమస్తబలము లును పాదాక్రాంతములు కావలసినవే. కాఁబట్టి యెంతకాలమునుండి యున్నను హింసయు నధర్మమును దుర్బలము లయినవని తెలిసికొని సత్యమునందు విశ్వాసముంచి న్యాయమే నిజమైన బలమని నమ్మ కొని ధర్మస్థాపనమునకయి ప్రయత్నింపుఁడు. నేనిప్పుడు చెప్పిన సంగ తులు చక్కఁగా నాలోచించుకొని పామరుల మాటలను పాటిగాఁ బట్టక మీయంతరాత్మ బోధించునట్లు ప్రవర్తింపుఁడు.

శ్లో॥ యత్కర్మ కుర్వతోఽస్య స్యాత్పరితోషోఽంతరాత్మనః।
తత్ప్రయత్నేన కుర్వీత విపరీతం తు వర్జయేత్ ॥

అను మనువచనమును మూలసూత్రముగాఁ గొని మీరేపనిని జేసిన మీయంతరాత్మ సంతోషించునో యాపనిని జేయుచు నంతరాత్మ కసంతుష్టికరమయిన పనిని మానుఁడు. ఇప్పుడున్నదే మంచిదన్న దురభిమానము నొక్కదానిని విడిచిపెట్టితిరా యీశ్వరుఁడు మిమ్ము సత్యమార్గమున ప్రవేశపెట్టి మీమూలమున మీకును దేశమునకును కూడ క్షేమము కలుగఁజేయును. దీనదయాళుఁడయిన పరమేశ్వరుఁడు మీహృదయములయందుఁ జొచ్చి గతిమాలియున్న హిందూవితంతువుల మొఱ్ఱయాలకించి వారి దురవస్థ తొలఁగించి దరిచేర్చుటకు మీకు బుద్ధి పుట్టించునుగాక !

